

Ylitarkastaja
Jussi Laanikari

14.12.2015

Dnro 1839/01.03/2015

MAA- JA METSÄTALOUSHALLINTOJEN ASETUS POIKKEUSLUVALLA SALLITTAVASTA SUDEN METSÄSTYKSESTÄ PORONHOITOALUEEN ULKOPUOLELLA METSÄSTYSVUON- NA 2015—2016

Pääasiallinen sisältö

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa esitetään 46 suden suurinta sallittua saalismäärää (jatkossa kiintiö) kuluvalle metsästysvuodelle 2015–2016 poronhoitoalueen ulkopuolelle. Asetuksella vahvistetaan Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukaisen ns. kannanhoidollisen metsästyksen kokeilun toisen vuoden kiintiö (katso 3.3.).

Luonnonvarakeskuksen (Luke) 10.12.2015 2. väliarvion arvion mukaan Suomessa arvioidaan olevan **34–38** susilaumaa. Näistä 8 on yhteisiä Venäjän kanssa. Länsi-Suomen kannanhoidoalueella on arvion mukaan syntynyt 13–15 susipentuetta. Itä-Suomen alueella on todennäköisesti syntynyt 21–23 pentuetta. Poronhoitoalueella on havaintoja lähinnä Suomussalmella, jossa havaintoja on tehty yksittäisistä susista, parista ja yksi tarkistamaton havainto kolmesta sudesta. Havainnot liittyvät mahdollisesti reviiriin, joka sijaitsee Kuhmon puolella.

Arviota susikannan koosta tarkennetaan helmikuussa 2016 uudella selvityksellä, jossa pyritään selvittämään sekä laumojen lukumäärä että niissä asustavien susiyksilöiden lukumäärä. Lopullinen kanta-arvio susikannan koosta valmistuu metsästyskauden jälkeen helmikuussa 2016.

Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukaan kannanhoidollisena tavoitteena on turvata paikallisen susilauman olemassaolo ja samaan aikaan edistää susien ja ihmisten rinnakkaiseloja. Kannanhoidollisten lupien merkitys on juuri tässä. Vaikka kannanhoidollisissa luvissa ei edellytetä, että metsästyksen kohteena olevan susiyksilön tulisi olla aiheuttanut merkittävää vahinkoa, tulisi luvat kuitenkin pyrkiä kohdentamaan nuoreen yksilöön niissä susilaumoissa, jotka ovat aiheuttaneet merkittäviä vahinkoja, uhkaa, haittaa tai rajoittavat metsäpeurakannan kasvua. Yksittäisten susilaumojen olemassaolon turvaamisen sekä uusien susilaumojen syntymisen kautta muodostuu kokonaisuus suomalaisen susikannan hoidossa, suotuisan suojelutason saavuttamisessa ja säilyttämisessä. Kannanhoidollisia poikkeuslupia voidaan myöntää rajoitetusti vain vakiintuneille susireviireille, joissa on jälkeläistuottoa. Kannanhoidollisia poikkeuslupia myönnettiin ensimmäisenä kokeiluvuonna pääsääntöisesti yksi susireviirialuetta kohden, mutta nyt Suomen riistakeskus voi harkintansa mukaan päättää myös useammasta luvasta. Suomen riistakeskuksen tulee tapauskohtaisesti arvioida susireviirikohtaisen elinvoimaisuuden toteutumista.

Kannanhoidollista metsästystä ei ulotettaisi poronhoitoalueelle, sillä poronhoitoalue ei ole viime vuosina ollut susien varsinainen lisääntymisalue, sillä viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana siellä on syntynyt yhteensä vain muutama pentue. Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukaan pienin elinvoimainen susikanta on 25 lisääntyvää paria. Tämä tavoite on mahdollista saavuttaa poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen alueella, jossa on riittävästi elintilaa vähimmäistavoitteen suuruudelle susikannalle siten, että myös vahingot siellä pysyvät kohtuullisina.

Asetus rajoittaisi Suomen riistakeskuksen toimivaltaa vain asetuksessa mainitun ns. kannanhoidollisen kiintiön suhteen poronhoitoalueen ulkopuolella. Kiintiö ei kuitenkaan ole määrä, joka tulisi saavuttaa, vaan se asettaa Suomen riistakeskuksen lupaharkinnalle kannanhoidollisten poikkeuslupien nojalla saaliiksi saatavien susien määrää koskevan rajoituksen. Lisäksi Suomen riistakeskuksen toimivaltaa rajaa luontodirektiivin sääteily.

Myöskään vahinkoperusteisia lupia ei kiintiöidä, koska se varmistaa mahdollisimman joustavan ja keskeytymättömän toimivallan Suomen riistakeskukselle myöntää poikkeuslupia kriteerit täyttäviin hakemuksiin, kun tämä metsästysvuosi päättyy 31.7.2016. Käytäntö on vastaava kuin karhun ja ilveksen osalta eli tällä asetuksella säädellään ainoastaan kannanhoidollista metsästystä.

Myöskään poronhoitoalueelle vahinkoperusteista kiintiötä ei siis tulisi asettamaan, sillä poronhoitoalueella liikkuvien, reviiriä muodostamattomien susien määrään vaikuttaa Venäjältä ja alueen eteläpuolelta saapuvien yksilöiden määrä, missä voi vuodenaikaisesti olla suurtakin vaihtelua ja kiintiön asettaminen on aiempina vuosina käytännössä estänyt tarkoituksenmukaisen vahinkojen estämisen poikkeuslupin. Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukaan poronhoitoalueella susikannan kasvua rajoitetaan erittäin merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi. Susien liikkuminen Skandinavian sekä Suomen ja Venäjän Karjalan susipopulaatioiden välillä voidaan turvata kevät- ja kesäaikaisen susien liikkumisen johdosta, jolloin nuoret sudet voivat vaeltaa esteettömästi Suomen poronhoitoalueen läpi Ruotsiin. Tämä voidaan todentaa, kun hoitosuunnitelman toimenpide, että Luke yhteistyössä Skandinavian riistantutkijoiden kanssa toteuttaa säännöllistä seuranta susien siirtymisestä Ruotsiin, laitetaan täytäntöön. Toimenpide on käynnissä.

Vaikka vahinkoperusteisille luvulle ei koko maassa aseteta mitään kiintiötä, on Suomen riistakeskus silti velvollinen varmistamaan myöntäessään poikkeuslupia, että päätös on luontodirektiivin sekä kansallisten metsästystä koskevien säännösten mukainen.¹ Suomen riistakeskus joutuu poikkeuslupaa harkittaessa arvioimaan heikentääkö suden tappaminen lajin suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista ja onko muuta tyydyttävää ratkaisua ratkaista suden aiheuttama ongelma. Harkintavaltaa rajaavat myös EU:n luontodirektiivissä (92/43/ETY) mainitut myöntämisperusteet ja niiden tulkintasisältö, mikä on muotoutunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan² kautta.

Susi kuuluu luontodirektiivin liitteen IV ns. tiukasti suojeltuihin lajeihin ja poronhoitoalueella liitteeseen V. Suden kuuluminen liitteeseen V tarkoittaa, että suden metsästys on lähtökohtaisesti mahdollista. Suomen suurpetokantojen hoito perustuu hoitosuunnitelmiin, jotka on valmisteltu ottaen huomioon EU:n luontodirektiivin ja perustuslain sekä muun lainsäädännön vaatimukset ja yhteensovittamalla paikallisen väestön näkökulmia laajan kansalaisten osallistamisen avulla. Suomen riistakeskus laati yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen kanssa Suomen susikannan hoitosuunnitelman, joka hyväksyttiin maa- ja metsätalousministeriössä 22.1.2015.³

1 Nykytila

Susi on rauhoitettu metsästyslain 37 §:n nojalla koko maassa ympäri vuoden. 1.3.2011 voimaan tulleen lain muutoksen jälkeen suden ympärivuotisesta rauhoituksesta poikkeaminen voi tapahtua ainoastaan metsästyslain 41 §:n mukaisilla poikkeusluvilla, joiden myöntämisen edellytykset on säädetty metsästyslain 41 a §:ssä, ja ne vastaavat EU:n luontodirektiivin artiklan 16 säännöksiä.

Metsästyslain 41 §:n 5 momentin mukaan poikkeuslupien nojalla pyydetävän saaliin vuotuista määrää voidaan rajoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Ministeriöllä on siten toimivalta rajoittaa poikkeuslupien nojalla pyydetävän saaliin määrää ja aluetta. Metsästysvuonna 2012–2013 ensimmäistä kertaa poronhoitoalueella vuoden 2001 suden luvanvaraistamisen jälkeen maa- ja metsätalousministeriö ei rajoittanut poikkeuslupien määrää poronhoitoalueella.

¹ KHO:n päätös 10.6.2009, taltionro 1499, dnro 881/1/08.

² http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

³ <http://www.suurpedot.fi/suojelu-ja-metsastys/hoitosuunnitelmat/susikannan-hoitosuunnitelma.html>

Suomen riistakeskukselle on annettu 1.3.2011 voimaan tulleella riistahallintolailla (158/2011) toimivalta myöntää riistaeläinten pyynti- ja poikkeuslupia. Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jossa em. kaltaiset julkiset hallintotehtävät tehdään rikosoikeudellisella virkavastuulla. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö. Poikkeuslupiin liittyvä Suomen riistakeskuksen harkintavalta on myös hyvin pitkälle sidottua harkintaa, jota rajaavat Euroopan unionin luonto- ja lintudirektiivit. Suomen riistakeskuksen luvat koskevat lisäksi yksittäistä eläintä tai eläimiä. Suomen riistakeskuksen harkintaa rajaa myös tämä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella määräämä suurin sallittu saalismäärä ja aluetta koskeva rajoitus. Suomen riistakeskus ei voi poiketa näistä määristä. Maa- ja metsätalousministeriön vuosittain antamat asetukset suurpetojen suurimmista sallituista saalismääristä turvaavat omalta osaltaan Suomen riistakeskuksen pyyntilupakohtaista, luontodirektiivistä johtuvan sääntelyn mukaista harkintaa.

Myöntämisperusteet on säädetty Euroopan unionin neuvoston direktiiveissä ja niillä on siten olemassa tietty tulkintasisältö, mikä on muotoutunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan kautta. Erityisenä edellytyksenä on kaikissa tapauksissa se, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole.

Susi kuuluu EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV ns. tiukasti suojeltuihin lajeihin ja poronhoitoalueella liitteeseen V, mikä tarkoittaa, että susien metsästys on lähtökohtaisesti mahdollista. Luontodirektiivin 12 artikla edellyttää, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet näiden lajien tiukan suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi ja kiellettävä mm. kaikki näiden lajien yksilöitä koskeva tahallinen pyydystäminen ja tappaminen. EU:n jäsenenä Suomi on velvollinen saattamaan yhteisöoikeuden säännökset voimaan ja noudattamaan niissä asetettuja tavoitteita suotuisan suojelun tason säilyttämiseksi. Kuten edellä todettiin, Suomi on rauhoittanut metsästyslain 37 §:llä suden ympäri vuoden myös poronhoitoalueella.

Luontodirektiivi sallii kuitenkin poikkeamisen tiukasta suojelujärjestelmästä. Direktiivin 16 artiklassa säädetään tarkemmin niistä yksityiskohdista, joita suojelusta poikkeamisessa on sovellettava. Suojelusta poikkeaminen on mahdollista, mikäli toimenpiteelle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen heikennä lajin suojelutasoa. Tämän lisäksi poikkeamisen on täytettävä yksi erityisistä poikkeamisperusteista: esim. erityisen merkittävien vahinkojen estäminen tai ns. kannanhoidolliset perusteet. Luontodirektiivissä ei ole erityisiä vuodenaikaan sidottuja rajoitteita poikkeamiselle, joten poikkeaminen näiden lajien suojelusta on siten mahdollista myös keväällä. Luontodirektiivi kuitenkin edellyttää kansallisen viranomaisen tapauskohtaista harkintaa.

Suomi on pannut täytäntöön luontodirektiivin 16 artiklan poikkeussääntelyn metsästyslailla. Sääntely on metsästyslain 41 sekä 41 a §:ssä. Poikkeuslupa suden metsästämiseksi voidaan myöntää erityisenä vahinkoperusteisena poikkeuslupana. Poikkeamisella pyritään esimerkiksi estämään merkittäviä vahinkoja tai turvaamaan ihmisten turvallisuutta. Poikkeaminen ei saa kuitenkaan heikentää lajin suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista ja poikkeaminen on mahdollista vain, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole ratkaista suden aiheuttamaa ongelmaa. Saaliiksi saatu eläin kuuluu metsästyslain 41 a § 2 momentin mukaisesti valtiolle ja se on toimitettava riistaeläinten tutkimusta tekeväälle tutkimuslaitokselle. Tutkimuslaitoksen tulee hävittää riistaeläin, luovuttaa se yleishyödylliseen tarkoitukseen tai myydä valtion lukuun.

On kuitenkin huomattava, että tämän lisäksi suurpetoja voidaan metsästää myös silloin, kun ne eivät ole aiheuttaneet vahinkoa. Tällaiset kannanhoidollisella perusteella myönnettävät luvat ovat tarpeen kannan säätelämiseksi ja eläinten arkuuden säilyttämiseksi. Kannanhoidollisista luvista säädetään metsästyslain 41 a §:n 3 momentissa, jossa todetaan, että sutta koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi. Tällöin saalis kuuluu metsästäjälle.

Valtioneuvoston asetuksessa metsästyslaissa säädetyistä poikkeuksista (452/2013) on säädetty poikkeuslupien hakemisesta, poikkeamisen edellytysten arvioinnista, kannanhoidollisen metsästyksen ajoista, lupamääräyksistä ja saaliin ilmoittamisvelvollisuudesta. Asetuksessa, joka tuli voimaan 24.6.2013, pidennettiin metsästyslain 41 a §:n 1 momentin nojalla myönnettävien poikkeuslupien enimmäisvoimassaoloa 21

päivään (5§). Asetuksen 3 §:n mukaan suden kannanhoidollisia poikkeuslupia voidaan myöntää poronhoito-alueella 1.10.–31.3. ja muualla maassa 1.11.–31.3. välisenä aikana.

2 Luonnonvarakeskuksen väliarvio susikannan tilasta marraskuussa 2015 (Luke 2061/00 04 05/2015, 10.12.2015)⁴

Luonnonvarakeskus (Luke) valmisti susikannan hoitosuunnitelman mukaisesti ensimmäisen väliarvion susikannan tilasta 3.11.2015. Väliarviossa pyrittiin selvittämään vain laumojen lukumäärä ja niiden alueellinen sijainti. Tässä toisessa väliarviossa tarkennetaan arviota laumoista ja niissä elävien susiyksilöiden lukumäärästä. Arviointia on haitannut suuresti talventulon lykkäytyminen ja lumen puute. Lopulliseen susikanta-arvioon, joka valmistuu metsästyskauden jälkeen tammi-helmikuussa 2016, pyritään selvittämään susikannan koko metsästyskauden jälkeen.

Susikannan koon arviointi lumettoman maan aikaan sisältää huomattavan määrän epävarmuustekijöitä. Sulan maan aikana jälkihavaintojen kertyminen on vähäistä ja havaintojen pohjalta on vaikea varmentaa laumojä tai niissä elävien yksilöiden lukumääriä. Kunnollisen lumipeitteen puutteen myötä toivottu havaintojen runsastuminen jäi näin osittain toteutumatta.

Suurpetohavaintojen tiedonkeruujärjestelmä Tassuun ilmoitetut havainnot ovat kannanarvioinnin keskeisin tietovaranto. Arvion pohjamateriaaliksi haettiin Tassusta kaikki susihavainnot 1.8.–27.10.2015 ja edelleen 28.10.–7.12.2015 väliseltä ajalta. Varsinaisten laumahavaintojen lisäksi tarkasteltiin susihavaintoja, joissa yksilömäärän perusteella on kyseessä lauma, mutta havaintoa ei ole merkitty laumaksi (kaikkiaan havaintoja yhteensä n=619). Aineistoa täydennettiin riistakeskuksen aluetoimistojen ja riistanhoitoyhdistyksiltä saatujen tietojen pohjalta niin, että alueen laumat tulivat vain kertaalleen huomioiduksi. Tutkimuslaitoksen oma henkilökunta pystyi varmentamaan osittain vain Kainuun, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Lounais-Suomen laumahavaintoja. GPS-laitteiden merkittyjen susien paikannustietoa voitiin hyödyntää vain muutamien susireviirien osalta. Näin tapahtui Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Oulun aluetoimistojen alueilla. Kuluvana syksynä aloitettiin hanke susien DNA-tietojen keräämisestä ja käyttämisestä kannanarvionnin tukena. Kahdeksalta eri susilauman alueelta kerättyjen DNA-näytteiden tulokset eivät vielä ole valmistuneet eivätkä näin ole käytettävissä.

Odotetusta lumiolosuhteiden paranemisesta saatiin jonkin verran apua ainoastaan itäisen Suomen kannanarviointiin. Läntisessä Suomessa lumipeitteestä saatu apu oli vähäinen. Olosuhteista huolimatta useimmissa tapauksissa saatiin laumatiedot varmistettua riistanhoitoyhdistysten, GPS-havaintotiedon ja/tai Luken henkilökunnan tekemien tarkistusten perusteella.

Huolimatta puutteellisesta havaintotiedosta yksilömäärältään suuret laumat oli selkeästi erotettavissa aineistoa tarkasteltaessa. Näin laumat luokiteltiin kahteen eri ryhmään tämän hetken tietojen perusteella: yksilömäärältään pienet laumat ja isot laumat. Isoissa laumoissa arvioidaan olevan vähintään kahdeksan yksilöä ja vastaavasti pienissä laumoissa enintään seitsemän yksilöä. Laumatiedot ovat nähtävissä kartalla (Kuva 1.).

Susikanta-arvio kannanhoitoalueittain

Saatavilla olevan havaintomateriaalin perusteella reviirien rajoja ja reviirin muotoa ei ole voitu määrittää, joten laumat on merkitty kuvaan 1 ympyrällä. Reviirillä asuvia susia koskevaa havaintomateriaalia saattaa olla myös reviiriä kuvaavan ympyrän ulkopuolella. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikista susilaumois-

⁴Tiedote 4.11.2015: <http://www.luke.fi/tiedote/suomen-susilaumojen-maara-on-pysynyt-ennallaan/>
Väliarvio 3.11.2015 (Luke 2061/00 04 05/2015,):
https://www.luke.fi/wp-content/uploads/lausunto_v%C3%A4liarvio_susikanta_2015.pdf

ta tehtiin havaintoja ensimmäisen 3.11. annetun väliarvion jälkeen. Edelliseen väliarvioon liittynyt epävarmuus ei kaikilta osin vähentynyt pidemmän havaintojakson aikana.

Länsi-Suomi

Läntisen Suomen kannanhoitoalueella on todennäköisesti syntynyt 13–15 pentuetta. Näistä ainakin kahdessa laumassa on havaintoja kahdeksasta tai sitä suuremmasta susiyksilömäärästä (Kuva 1.).

Lounaisessa Suomessa näyttäisi olevan neljä (yksi Satakunnassa ja kaksi Varsinais-Suomessa ja yksi Varsinais-Suomen ja Uudenmaan rajalla) ja Pohjois-Hämeessä yksi lauma. Pohjanmaalla on havaintoja neljästä laumasta, joilla kaikilla on yhteistä rajaa joko Oulun (Kannus-Toholampi-Lestijärvi) tai Keski-Suomen kanssa (Perho-Lehtimäki-Soini).

Riistakeskus Oulun alueella poronhoitoalueen ulkopuolella laumahavaintoja on kuudesta laumasta, joista siis yksi on yhteinen Pohjanmaan kanssa (Kalajoki-Alavieska-Sievi) ja yksi Kainuun kanssa (Piippola). Lisäksi Keski-Suomen kanssa yhteisellä rajalla on lauma (Haapajärvi-Reisjärvi-Pyhäjärvi), josta on vain vähän havaintoja. Pohjois-Savon puolelta (Kiuruvesi) tulleen lauman havaintoja on tehty myös Pyhännän puolella.

Länsi-Suomessa Tassu-havaintoja susilaumoista kirjattiin kaikkiaan 240 kpl (1.8.-7.12.2015). Havainnot keskittyivät pääasiassa edellä mainittujen laumojen alueille.

Itä-Suomi

Itä-Suomen kannanhoitoalueella on todennäköisesti syntynyt 21-23 pentuetta. Näistä ainakin kahdessa laumassa on havaintoja kahdeksasta tai sitä suuremmasta susiyksilömäärästä.

Itä-Suomessa laumat ovat sijoittuneet vyöhykkeeksi lähinnä itäisen valtakunnan rajan tuntumaan, joka levenee Kainuu-Pohjois-Karjala kohdalla itä-länsi suuntaiseksi. Kaakkois-Suomessa asustaa rajan välittömässä läheisyydessä yksi lauma (Etelä-Saimaa) ja Pohjois-Karjalassa kaksitoista laumaa (Kitee, Tohmajärvi-Värtsilä, Tuupovaara, Eno, Ilomantsi, Lieksa, Juuka, Nurmes ja Valtimo). Nurmeksen, Lieksan ja Valtimon laumat liikkuvat osin Kainuun puolella ja Juuan lauma Pohjois-Savon puolella. Pohjois-Savossa elelee neljä laumaa (Kiuruvesi, Vieremä, Sonkajärvi, Rautavaara-Varpaisjärvi), joista kolme pohjoisosan laumaa liikkuu myös Oulun ja Kainuun puolella. Kainuussa poronhoitoalueen ulkopuolella asustaa todennäköisesti kuusi laumaa. Kuhmon alueella asustaa kaksi laumaa, mutta varsinkin Pohjois-Karjalassa olevat laumat vierailevat hyvin pitkällä Kainuun puolella. Sotkamossa asustaa kolme laumaa, joista yksi Pohjois-Karjalan kanssa yhteinen ja yksi Pohjois-Savon kanssa yhteinen. Lisäksi Kajaanissa asustaa yksi lauma, joka vierailee Pohjois-Savon puolella. Lisäksi Sotkamon pohjois-osassa on havaintoja laumasta. Vuolijoen alueella asustaa ainakin kaksi laumaa, jotka molemmat ovat yhteisiä joko Oulun tai Pohjois-Savon kanssa.

Kaakkois-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Kainuun laumoista kahdeksan elää Suomen ja Venäjän valtakunnan rajan tuntumassa siten, että osan aikaa laumat asustavat Suomen rajojen ulkopuolella.

Itä-Suomessa Tassu-havaintoja susilaumoista kirjattiin kaikkiaan 364 kpl (1.8.-7.12.2015). Havainnot keskittyivät pääasiassa Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon alueille.

Poronhoitoalue

Poronhoitoalueella on havaintoja lähinnä Suomussalmella, jossa havaintoja on tehty yksittäisistä susista, parista ja yksi tarkistamaton havainto kolmesta sudesta. Havainnot liittyvät mahdollisesti reviiriin, joka sijaitsee Kuhmon puolella.

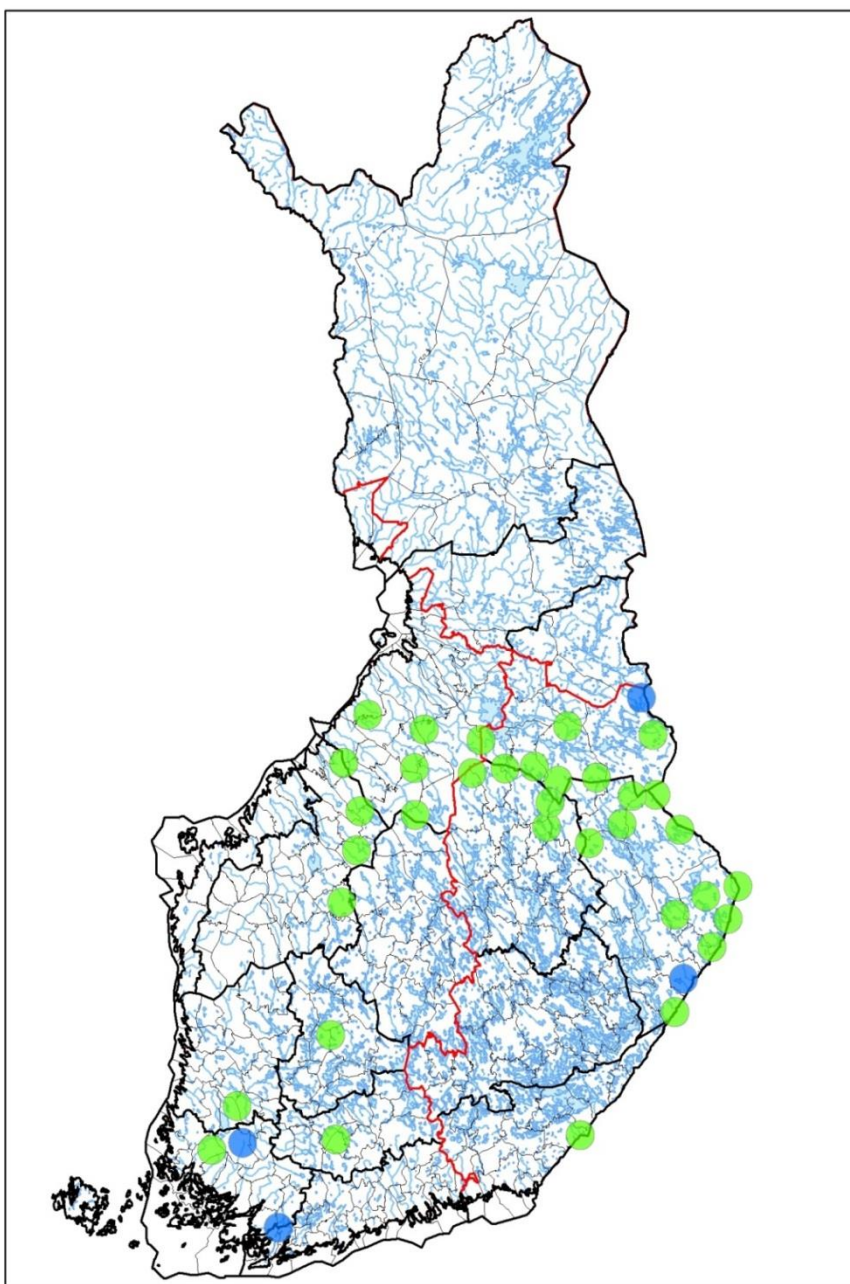
Yksin ja osin parittain liikkuvien susien osuus kannanhoitoalueen kaikista susista on suurin poronhoitoalueella, sillä alueelle siirtyy nuoria yksilöitä etenkin muun Suomen lisääntyvästä kannasta mutta myös muista naapurimaista.

Yhteenveto

Tällä hetkellä käytettävissä olevien havaintomäärän ja suurelta osin lumettoman ajan havaintojen pohjalta mahdollisten susilaumojen määrän voidaan arvioida olevan välillä 34-38 (kuva 1). Näistä Venäjän kanssa yhteisiä laumoja on kahdeksan. Arviota susikannan koosta tarkennetaan helmikuussa 2016 uudella selvityksellä, jossa pyritään selvittämään sekä laumojen lukumäärä että niissä asustavien susiyksilöiden lukumäärä.

Taulukko 1. Alla on esitetty vuoden 2014 marraskuun selvityksen arvio, vuoden 2015 kanta-arvio sekä marraskuun ja joulukuun 2015 selvitysten arviot. Rajalaumat sisältyvät itäisen kannanhoitoalueen lukuun.

	<u>Laumat (kpl)</u>			
	Pha	Länsi	Itä (raja)	Yht.
Marraskuun arvio 2014	1-3	10-14	18-24(7)	29-41
Kanta-arvio 19.1.2015	1	12	22(8)	35
Marraskuun arvio 2015	0	10-15	12-28(10)	22-43
Joulukuun arvio 2015	0	13-15	21-23(8)	34-38

Kuva 1. Toinen väliarvio susilaumojen sijainnista joulukuussa 2015. Alue toimistojen ja riistanhoitoyhdistysten ilmoittamia laumatietoja verrattiin suurpetohavaintojen sähköisen kirjausjärjestelmän Tassun materiaaliin (1.8.-7.12.2015, n=619). Laumat jaettiin kahteen ryhmään: suuriin (siniset pallot, laumassa susia kahdeksan tai enemmän) ja pieniin laumoihin (vihreät pallot, laumassa enintään seitsämän sutta).

3 Suurimmat sallitut saalismäärät ja muut rajoitukset metsästysvuodelle 2015–2016

3.1 Suurimmat sallitut saalismäärät

Tällä asetuksella esitetään metsästysvuodelle 2015–2016 poronhoitoalueen ulkopuolelle ns. kannanhoidolliseksi kiintiöksi 46 sutta. Vahinkoperusteista kiintiötä ei edelleenkaan aseteta, jotta Suomen riistakeskuksella säilyisi toimivalta myöntää vahinkoperusteisia lupia metsästysvuoden päätyttyä 31.7.2016. Todettakoon tässä, että myös ilves- ja karhukiintiöissä on vahinkoperusteisen kiintiön asettamisesta luovuttu. Maa- ja metsätalousministeriöllä ei myöskään ole lakiin perustuvaa velvollisuutta antaa kiintiöasetusta, vaan metsästyslain 41 §:n 5 momentissa todetaan, että poikkeuslupien vuotuista saaliin määrää *voidaan* rajoittaa. Kiintiö itsessään ei johda yhdenkään suden tappamiseen vaan on eräänlainen ylimääräinen turva, että vaikka kiintiö täytyisi, ei suotuisaa suojelutasoa vaaranneta. KHO on tämän todennut päätöksessään (10.9.2006, taltionro 1499) seuraavasti: poikkeusluvasta päättävä taho [Suomen riistakeskus] on velvollinen varmistamaan, että kukin päätös on luontodirektiivin ja kansallisten säädösten mukainen, niin että kulloinkin kysymyksessä oleva metsästyks ei vaaranna suotuisaa suojelutasoa ja että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole. Ministeriön kiintiö turvaa omalta osaltaan sääntelyn mukaista harkintaa.

Pääsääntöisesti Suomessa turvallisuusuhkaa aiheuttavat eli lähinnä ihmistoimintoihin välinpitämättömästi suhtautuvat sudet tulisi poistaa poliisilain 2 luvun 16 §:n nojalla tarvittaessa. Poliisilain 2 luvun 16 §:n soveltamisessa tapauskohtaisen harkinnan merkitys korostuu. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisukannanotossa 612/4/04 on todettu tämän poliisilain kohdan käyttöalan rajoitukset. Oikeusasiamiehen mukaan sen soveltamisalaksi jää lähinnä mahdollisuus reagoida sellaisiin nopeasti yhä uhkaavammaksi kehittyviin, ihmisen hengelle tai terveydelle vaaraa aiheuttaviin taikka omaisuudelle huomattavaa vaaraa aiheuttaviin tilanteisiin, joissa ei ole aikaa selvittää metsästyslain tai -asetuksen soveltamisedellytyksiä.

Nykyään poliisin toimivallasta eläimen kiinniottamisen ja lopettamisen osalta säädetään uuden poliisilain(872/2011) 2 luvun 16 §:ssä. Pykälän sisältö pysyi asiallisesti lähes samana kuin aiemmassa 25 §:ssä. Uuden sanamuodon mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja *viimesijaisena* keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka vakavasti vaarantaa liikennettä.

Harkinnassa on olennaista se, onko tilanne vakava poliisin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden suojaamistehtävän kannalta. Erityisesti kun on kysymys poliisilain 2 luvun 16 §:n mukaisen oikeuden käyttämisestä omaisuuteen kohdistuvien vahinkojen torjumiseksi, on otettava huomioon, että omaisuusvahinkojen korvaamista varten on olemassa oma järjestelmänsä. Siten poliisi ei ole eikä sen tule olla susikantaa säätelevä viranomais. Kyse on kuitenkin ihmisille turvallisuusuhkaa aiheuttavien yksittäisten yksilöiden poistamisesta, ei kannanhoidosta tai kannansäätelystä. Mikäli kyseessä on ihmisasutuksen luona jatkuvasti häiritsevästi ja turvallisuutta vaarantaen liikkuva suurpeto, poliisilla on tarvittaessa tehokas keino torjua petoeläimet. Poliisihallitus on antanut 14.5.2012 ohjeistuksen (Dnro 2020/2012/1333) poliisilaitoksille poliisin toimivallasta ja toimintalinjoista suurpetotapauksissa (erityisesti susi).

Oikeuskansleri on vastauksessaan 1277/1/03 linjannut, että petoeläinten ihmisille aiheuttamat tai ainakin niistä ihmisten asuin- ja liikkumisalueilla tehtyihin havaintoihin perustuvat todelliseksi mielletyt uhat ovat sellaisia turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, joiden poistaminen on julkisen vallan velvollisuutena. Toisaalta sama edistämismääräys koskee perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan myös luonnon ja sen monimuotoisuuden säilyttämistä. Käsillä on tilanne, jossa on useiden perus- ja ihmisoikeuksia punnittava vastakkain ja pyrittävä yhteensovittamaan ristiriitaan johtavien säännösten tulkinta tavalla, joka johtaa perusoikeuksien toteuttamiseen niiden tarkoitusta vastaavalla tavalla myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Oikeuskansleri toteaa edelleen, että silloin kun petoeläin tavataan paikassa, jossa on ilmeinen vaara, että ihmisen turvallisuus on uhattuna, on selvää, että uhka torjutaan. Äärimmäisenä keinona on pedon lopettaminen. Arviointi on osaltaan perustuttava kuitenkin luontodirektiivin 16 artiklan poikkeusperusteisiin.

Eläimen tappaminen on siis mahdollista poliisin lopettamismääräyksellä, mikäli petoeläin tavataan paikassa, jossa on ilmeinen vaara, että ihmisen turvallisuus on uhattuna ja toimenpiteelle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen heikennä lajin suojelutasoa.

Oli kyse sitten poliisin lopettamismääräyksestä tai Suomen riistakeskuksen myöntämästä poikkeusluvasta, on selvää, että käytännössä yksittäisen eläimen tappaminen ei heikennä lajin suotuisaa suojelutasoa tai sen saa-

vuttamista⁵. Mikäli saaliiksi joutuu alfa-yksilö, poistaminen voi hidastaa lauman syntymistä ja toisen alfa-yksilön poistaminen voi hajottaa koko lauman tai vaikuttaa lauman saalistustehokkuuteen. Toisaalta tunnetaan myös tapauksia joissa syksyllä saaliiksi joutunut alfa-yksilö on korvautunut laumassa kevättälvellä. Ellei yksilöä ole pannoitettu, alfa-yksilöä koskevat lupaehdot, ovat hyvin hankalia, sillä nuoret yksilöt ovat jo samana vuonna lähes aikuisen täysikasvuisen suden kokoisia. Ellei vertailukohtaa ole, on lähes mahdotonta sanoa varsinaisessa pyyntitilanteessa, onko kyseessä alfa-yksilö vai ei. Yksilön aseman laumassa selvittäminen ja alfa-yksilön poiston vaikutusten toteaminen on tällöin aina jälkikäteistä. Koska toistuvasti haittaa tai vahinkoa aiheuttavia susia on vain pieni osa suomalaisesta susikannasta, tällaisten yksilöiden poistaminen ei vaaranna susikannan suotuisan suojelun tasoa Suomessa. Tietyissä tilanteissa tulokseen pääseminen saattaa vaatia useamman yksilön poistamista laumasta, sillä samaan laumaan kuuluvilla susilla on keskenään huomattavaa yhdenmukaisuutta suhteessaan ihmistoimintoihin. Esimerkiksi Pohjois-Hämeen reviirillä sudet tappoivat 26 koiraa ja raatelivat 8 koiraa, hyökkäsivät nautojen kimppeen vuosina 2004–2006. Laumasta tapettiin poikkeusluvalla urospentu maaliskuussa 2006. Tällä toimenpiteellä ei ollut vahinkoja vähentävää vaikutusta, vaan vahinkojen frekvenssi oli seuraavan syksyn ja talven aikana hieman aiempaa korkeampi. Vuoden 2007 helmikuussa laumasta tapettiin alfanaaras. Tämän toimenpiteen jälkeen vahingoiksi kirjattiin vain yksi kissa ja sudet vierailivat aiempaa harvemmin pihapiireissä (RKTL:n selvitys vuodelta 2007 liittyen tuomion C-342/05 täytäntöönpanoon). Huonoin tilanne lienee kuitenkin se, että laumasta tapetaan aikuiset yksilöt ja jäljelle jää pyyntitaidoiltaan kehittymättömiä nuoria susia, jotka nälkiintyvät ja alkavat enenevässä määrin tavoitella koti- ja lemmikkieläimiä saaliikseen.

Maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriön poliisiosasto, Poliisihallitus sekä Suomen riistakeskus sekä Rajavartiolaitos sekä Metsähallituksen eräpalvelut ovat tiivistäneet keskinäistä yhteistyötä ja säännöllisesti pidettävissä kokouksissa on käyty läpi konkreettisia tapauksia ja erilaisia ratkaisumalleja Suomen riistakeskuksen ja poliisin välisen työnjaon selkeyttämiseksi ylimpien laillisuudenvälvojen (oikeuskansleri, oikeusasiames) aiempia linjauksia noudattaen. Erityisesti 16.2.2012 pidetyssä neuvottelutilaisuudessa linjattiin, että erityisen merkittävien vahinkojen ratkaiseminen, on selkeästi Suomen riistakeskuksen toimivaltaan kuuluvaa asiaa. Samoin on suurpetojen kannanhoidollisten lupien myöntäminen. Kun on kyse ihmisiin kohdistuvasta turvallisuusuuhkaa aiheuttavista poikkeuksellisesti käyttäytyvistä susista, ne voidaan tarvittaessa poistaa poliisilain 2 luvun 16 §:n nojalla. Poliisin lopettamismääräyksissä ei edellytetä toiminta-alueella metsästys-oikeutta toisin kuin on Suomen riistakeskuksen luvissa, joka voi tapahtua vain alueella, jossa luvan hakijalla on alueella metsästys-oikeus. Erityisesti taajamissa ja kiireellisissä tapauksissa metsästys-oikeuden selvittäminen saattaa muodostua esteeksi, joten poliisin lopettamismääräys voi olla silloin paras vaihtoehto ongelman tehokkaalle ratkaisemiselle.

Vahinkoperusteisen poikkeuslupan harkinnassa Suomen riistakeskuksen tulee ottaa huomioon myös tietoonsa tulleet ihmisen vaikutuksesta kuolleet sudet, mikäli niiden määrällä voi olla vaikutusta suden suotuisaan suojelutasoon tai sen saavuttamiseen kesken metsästysvuoden.

3.2 Alueelliset rajoitukset

Asetuksessa on tarpeen asettaa erityinen kannanhoitoalueeseen sidoksissa oleva rajoitus. Kiintiö on käytettävissä poronhoitoalueen ulkopuolella, jossa susi kuuluu luontodirektiivin liitteeseen IV. Perusteena rajoitukselle on, että muussa tapauksessa kiintiö jouduttaisiin määräämään koko maahan. Erityisen merkittäviä vahinkoja, joita ei voida mitenkään suojata, aiheutuu etenkin porotaloudelle (kuvat 2–4). Vuoden 2014 kaikkien suurpetojen aiheuttamien vahinkojen kokonaismäärä oli noin 7,65 miljoonaa euroa (2013 8,5 milj.€), josta porovahinkojen osuus oli noin 7,2 miljoonaa euroa (2013 7,96 milj. €). Vuonna 2014 sudet aiheuttivat 13 % (vuonna 2013 luku oli 7 %) poronhoitoalueen vahingoista eli vahinkojen kasvu on ollut merkittävää. Ennakkoarvioiden mukaan suden aiheuttamat vahingot vuonna 2015 tulisivat olemaan noin 10 %:n luokkaa poronhoitoalueen vahingoista. Poronhoitoalueella ei ole metsästyksen ohella käytännössä

⁵ KHO:n vuosikirjaratkaisu KHO:2007:74, 23.10.2007, KHO:n ratkaisu 1445/1/06, 23.10.2007

toteutettavissa muita tyydyttäviä ratkaisuja susien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi, sillä vapaasti laiduntavien porojen suojaaminen on käytännössä mahdotonta, ja vahinkoja syntyy porojen valvonnasta ja laiumilla läsnäolosta huolimatta (usein yöaikaan). Toisaalta poronhoitoalueen susikanta ei ole vastaavalla tavalla tiedossa kuin muun Suomen alueella, jossa laumoilla on suhteellisen vakiintuneet reviirit. Poronhoitoalueen susien määrä voi vaihdella poistoista huolimatta vuoden aikana huomattavasti johtuen naapurimaista Suomeen vaeltavista nuorista susista tai alueen eteläpuolelta tulevista susista sekä saatavilla olevasta ravinnosta. Petoyhdysmies- ja tieverkosto on Pohjois-Suomessa myös huomattavasti harvempi, joten tarkkaa kuvaa susitilanteesta ei ole saatavissa ennen lumen tuloa. Toisaalta jokavuotiset erityisen merkittävät porovahingot ja heikentynyt vasatuotto osoittavat, että poronhoitoalueelle tulee jatkuvasti lisää susia eri puolilta poikkeuslupametsästyksistä huolimatta. Näin ollen poronhoitoalueelle kiintiön asettaminen on osoittautunut aiempina vuosina huomattavaksi rajoitteeksi ja on käytännössä estänyt tarkoituksenmukaisen vahinkojen estämisen poikkeuslavin. Näin ollen on syytä rajata kannanhoidolliset luvat vain muun Suomen alueelle.

3.3. Suden kannanhoidollinen metsästys 23.2.2015 - 15.3.2015 (1. kokeiluvuosi)

3.3.1 Täytäntöönpanokiellot ja valitukset

Susikannan hoitosuunnitelman mukaisen kokeilun 1. vuotena talvella 2015 Suomen riistakeskus myönsi poikkeusluvat 24 suden pyyntiin 18 päätöksellä, joista kaksi oli kielteisiä. Maa- ja metsätalousministeriön kiintiö oli 29 sutta, mutta kuten suurpetoja koskeissa asetusmuistioissa, tiedotteissa, valitusprosesseissa on todettu, suurin sallittu saalismäärä ei ole määrä, joka tulisi saavuttaa, vaan se ainoastaan asettaa Suomen riistakeskuksen lupaharkinnalle kannanhoidollisten poikkeuslupien nojalla saaliiksi saatavien susien määrää koskevan rajoituksen.

Kaikista 16 myönteisestä poikkeuslupapäätöksestä valitettiin Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuksiin ja vaadittiin päätösten kumoamista sekä haettiin luville täytäntöönpanokieltoa. Monesta luvasta valittajia oli useampia.

Valittajat esittivät valitusperusteinaan muun muassa, että päätös oli metsästyslain 20 §:n ja luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) 12 artiklan ja 16 artiklan vastainen eikä päätös kaikilta osin noudattanut Suomen susikannan hoitosuunnitelmaa. Valittajat vaativat myös ennakkoratkaisun pyytämistä unionin tuomioistuimelta. Muita valittajien perusteluita olivat muun muassa, että Luken kanta-arvio talven 2014–2015 susitilanteesta sisälsi huomattavan määrän epävarmuustekijöitä, metsästys tapahtuisi lisääntymisaikana, täytäntöönpano oli liian kiireistä, metsästysalueet eivät olleet riittävän hyvin määriteltäviä ja pyyntiä kohdennettaisiin väärin yksilöihin.

Kolmen päätöksen osalta asetettiin täytäntöönpanokielto. Päätöksillä olisi mahdollistettu 5 suden pyynti 4 laumasta. Hallinto-oikeuksien asettamien toimenpidekieltojen johdosta lupia ei voitu käyttää ollenkaan. Merkille pantavaa oli, että täytäntöönpanokielto esti lupien käyttämisen Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa, vaikka valittajilla ei ollut edes valitusoikeutta. Suomen riistakeskus vaati täytäntöönpanokiellon purkamista välittömästi valitusoikeuden puuttumisen vuoksi, mutta hallinto-oikeus päätyi samaan vasta syyskuussa 2015. Lupia ei siten voitu käyttää luvan voimassaolon päätyttyä. Tämä koettiin suurena vääryytenä monella alueella ja ratkaisuksi esitettiin muun muassa Ruotsin mallin mukaista valituskieltoa. Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa sosiaalinen konflikti ei ole ollut Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon tai Kainuun tavoin koiravahingoissa, joita on tapahtunut viime vuosina vuositasolla vain 1-2 kpl vaan se, että susilaumojen yksilöt tekevät säännöllisiä pihakäyntejä alueella, jossa asutustiheys on suuri (kuva 7).

Sen sijaan esimerkiksi Itä-Suomen hallinto-oikeus, hankittuaan ensin asiassa riistakeskuksen lausunnon, välipäätöksellään⁶ hylkäsi täytäntöönpanon kieltä koskevan hakemuksen. Hallinto-oikeus totesi, että mikäli riistakeskuksen päätöksen välitön täytäntöönpano sallittaisiin, merkitsisi se sitä, että poikkeusluvalla saaja voisi riistakeskuksen myöntämän poikkeusluvalla nojalla tappaa poikkeuslupapäätöksessä mainitun suden, mikä olisi peruuttamatonta. Toisaalta päätöksen täytäntöönpanon kieltäminen tai keskeyttäminen estäisi sudenpyynnille säädetty lyhyehkö metsästysaika huomioon ottaen kannanhoidollisen metsästyksen kokonaan, eikä poikkeusluvalla toteutettavan sudenpyynnin vaikutuksia susilauman elinvoimaisuudelle ja käyttäytymiselle sekä niiden merkitystä paikallisille ihmisille saataisi selvitettyä. Päätöksen täytäntöönpanon kieltäminen tai keskeyttäminen saattaisi myös olla omiaan lisäämään susien laittomia tappamisia ja saattaisi siten vaarantaa luontodirektiivin 16 artiklan mukaisen lajin suotuisan suojelun tason säilyttämisen lajin luontaisella levinneisyysalueella. Hallinto-oikeus katsoi riistakeskuksen päätöksen välittömän täytäntöönpanon etujen olevan täytäntöönpanosta seuraavia haittoja suuremmat ja katsoi, ettei valittajan oikeusturvan voitu katsoa vaarantuvan eikä valituksen voitu katsoa käyvän hyödyttömäksi.

Toisin sanoen muiden kuin kolmen päätöksen osalta täytäntöönpanokieltaja ei asetettu eli täytäntöönpanokieltovaatimukset hylättiin. Korkein hallinto-oikeus ei myöskään myöntänyt valituslupaa täytäntöönpanokiellon hylkäämisratkaisulle, jonka antoi Pohjois-Suomen hallinto-oikeus. Pyynti voitiin aloittaa 19 suden osalta 23.2.2015.

Itse pääasiaan eli Suomen riistakeskuksen päätöksen lainmukaisuudesta ja luontodirektiivin mukaisuudesta Itä-Suomen hallinto-oikeus teki 4 kuukaudessa ratkaisun⁷ ja hylkäsi valituksen kaikilta osin. Siltä osin kuin valituksissa vaadittiin poikkeusluvalla kumoamista metsästyslain 20 §:n vastaisena, hallinto-oikeus totesi, että sanotussa lainkohdassa säädetään metsästyksen harjoittamisen yleisistä vaatimuksista. Poikkeuslupapäätöksen lainmukaisuutta ei voida arvioida pelkästään sanotun lainkohdan yleisluontoisen sääntelyn kautta. Hallinto-oikeus otti kantaa myös muun tyydyttävän ratkaisun puuttumiseen. Se totesi, että kannanhoidollisen tavoitteen⁸ saavuttamiseksi ei ole käytettävissä muuta tyydyttävää ratkaisua kuin valikoiden ja rajoitetusti tapahtuva metsästys. Hallinto-oikeus hylkäsi myös vaatimuksen ennakkoratkaisun pyytämisestä unionin tuomioistuimelta tarpeettomana.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus teki 10.11.2015 ratkaisun, jossa se käsitteli samalla kaikki kolme valitusta Suomen riistakeskuksen Pohjois-Hämeen poikkeusluvasta. Lopputulos oli, että yhden valittajan osalta valitus jätettiin käsittelemättä ja muiden osalta valitukset hylättiin. Ratkaisu oli linjassa Itä-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisun kanssa. Hämeenlinnan hallinto-oikeus totesi lisäksi, että alfa-yksilöä koskeva lupaehto, että pyynnissä tulee välttää alfa-yksilön ampumista, ei ole vastoin varovaisuusperiaatetta.

Myös valtioneuvoston oikeuskanslerille kanneltiin muun muassa siitä, että Suomen riistakeskus tiedotti poikkeuslupien hausta ennen kuin hoitosuunnitelma ja asetus olivat julkaistu vahvistettuina. Aikataulutusta liittyi yhtäältä hakijoille varattavaan riittävään aikaan toimittaa tarvittavat selvitykset poikkeuslupien käsitteilyä varten ja toisaalta valitusajaksi. Järjestelystä oli sovittu maa- ja metsätalousministeriön ja Suomen riistakeskuksen välillä. Oikeuskanslerin vastaus 8.9.2015 (Dnro OKV/2179/1/2014) totesi, että maa- ja metsätalousministeriön on tullut tehdä asiaa koskevat ratkaisut sille kuuluvan harkintavallan nojalla eikä asiassa ei ole ilmennyt perusteita katsoa ministeriön menetelleen lainvastaisesti tai ylittäneen asiassa harkintavaltansa.

⁶ Itä-Suomen hallinto-oikeus 10.3.2015 15/0319/1, Dnro 00349/15/7305. <http://www.oikeus.fi/hallintooikeudet/ita-suomenhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeusratkaisut/hallintooikeusratkaisut/1426667790527.html>

⁷ Itä-Suomen HAO 25.5.2015 15/0646/1 <http://www.oikeus.fi/hallintooikeudet/ita-suomenhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeusratkaisut/hallintooikeusratkaisut/1432886000536.html>

⁸ Katso 3.3 toinen kappale.

3.3.2 Kannanhoidollinen susisaalis 1. kokeiluvuotena (ajanjakso 23.2.- 6.3.2015)

Suomen riistakeskus ylläpitää saalis seuranta sivuillaan⁹. Viime talven kannanhoidollisessa metsästyksessä saatiin saaliiksi 17 sutta (kuva 6), joista vahvistettuja alfa -yksilöitä on yksi. Kolmen aikuisen uroksen iänmääritys odottaa edelleen vahvistusta, koska tietoja ei ole saatu vielä yhdysvaltalaisesta iänmäärityslaboratoriosta. Saaliista aikuisia susia oli 11 ja alle 1-vuotiaita susia 6. Sudet ammuttiin hyvin nopeasti.

Taulukko 2. Susisaalis talvella 2015. Lähde: Suomen riistakeskus ja Luke.

	Pvm	Riistanhoitoyhdistys	Sukupuoli	Ikäluokka	Luonnonvarakeskuksen tieto yksilöstä
# 1	23.02.2015	Perhon riistanhoitoyhdistys (326)	Uros	Aikuinen	Odottaa vahvistusta
# 2	23.02.2015	Haapajärven-Reisjärven riistanhoitoyhdistys (251)	Naaras	Alle 1 v	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 3	24.02.2015	Kuhmon riistanhoitoyhdistys (703)	Uros	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 4	23.02.2015	Varpaisjärven riistanhoitoyhdistys (471)	Uros	Alle 1 v	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 5	24.02.2015	Kuhmon riistanhoitoyhdistys (703)	Naaras	Alle 1 v	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 6	24.02.2015	Enon riistanhoitoyhdistys (401)	Naaras	Aikuinen	Vahvistettu, alfayksilö
# 7	24.02.2015	Perhon riistanhoitoyhdistys (326)	Uros	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 8	25.02.2015	Sotkamon riistanhoitoyhdistys (706)	Naaras	Alle 1 v	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 9	24.02.2015	Ilomantsin riistanhoitoyhdistys (402)	Naaras	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 10	24.02.2015	Kajaanin riistanhoitoyhdistys (702)	Uros	Alle 1 v	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 11	26.02.2015	Kuhmon riistanhoitoyhdistys (703)	Naaras	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 12	26.02.2015	Kuhmon riistanhoitoyhdistys (703)	Uros	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 13	28.02.2015	Kuhmon riistanhoitoyhdistys (703)	Uros	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 14	28.02.2015	Sonkajärven riistanhoitoyhdistys (467)	Uros	Alle 1 v	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 15	06.03.2015	Joensuun seudun riistanhoitoyhdistys (403)	Naaras	Aikuinen	Vahvistettu, ei alfayksilö
# 16	08.03.2015	Nurmeksen riistanhoitoyhdistys (408)	Uros	Aikuinen	Odottaa vahvistusta
# 17	06.03.2015	Lestijärven riistanhoitoyhdistys (323)	Uros	Aikuinen	Odottaa vahvistusta

3.3.3. Metsästysvuoden 2014-2015 saalis ja saalis metsästysvuonna 2015-2016

Poronhoitoalueelta metsästettiin metsästyskaudella 2014–2015 yhteensä 10 sutta ja poronhoitoalueen ulkopuolelta 5 sutta vahinkoperusteisilla luvilla. Kannanhoidollisella perusteella metsästettiin siis edellä mainittu 17 sutta. Muutoin kuolleita löydettiin 4, poliisin luvun poistettiin 4, laittomasti tapettuja löydettiin 2. Kokonaismäärä kuolleita oli siten 42 sutta. Kuolleisuus tammikuun 2015 susikanta-arvion (240–268) jälkeen yhteensä 27 sutta.

Metsästyskaudella 2015–2016 (11.12.2015 tilanne) on poronhoitoalueelta metsästetty vahinkoperusteisilla luvilla 9 sutta ja muun Suomen alueelta 2 sutta sekä 2 sutta poliisin lopettamismääräyksellä. Muutoin kuolleita on löytynyt 4 ja laittomasti tapettuna 1.

⁹ <http://riista.fi/metsastys/saalis seuranta/kannanhoidollinen-susisaalis/>

3.3.3. Susien aiheuttamat korvatut poro-, koira- ja kotieläinvahingot

Sudet ovat tähän mennessä tappaneet tai vahingoittaneet 200 kotieläintä, joiden korvattava yhteismäärä on noin 140 000 €. Vahingot koostuvat pääosin koiravahingoista, joita on rekisteröity 37 kappaletta (14.12.2015 tilanne), korvausmäärältään noin 90 000 €. Kaikki koiriin kohdistuneet susien aiheuttamat vahingot eivät tule järjestelmän piiriin vaan osa saattaa korvautua vapaaehtoisten koiravakuutusten kautta. Osaa uusimmista koiravahingoista ei ole välttämättä vielä viety järjestelmään. Vaikka vahinkotapausten määrä ei ole suuri suhteessa kaikkiin suurpetojen aiheuttamiin vahinkoihin, on huomattava, että yksittäiselle koiranomistajalle, tilalle tai alueen asukkaille susivahingon seuraukset voivat olla huomattavasti suurempia kuin vain korvattava vahinko. Susien saaliiksi on joutunut todella arvokkaita koiria, joiden koulutukseen on panostettu vuosia. Menetys voi siten liittyä tunnearvoon, lisääntyneeseen työtaakkaan, menetettyyn jalostusarvoon (ei korvata) tai saamatta jääneisiin tulotukiin, aitaamisesta johtuviin kuluihin, koulukuljetuksiin tai tuotantotoiminnan rakenteen muutoksiin. Taloudellisten vaikutusten lisäksi susien olemassa olosta seuraa lukuisia sosiaalisia vaikutuksia, joista vain harvaa voidaan kuvailla positiiviseksi. Sudet voivat liikkua hyvin lähellä asutusta (kuvat 7-8), mikä saattaa aiheuttaa pelkoa alueen ihmisissä. Joillakin alueilla susien vaikutus voi johtaa myös laiduntamalla hoidettavien perinnebiotooppien ja muiden luonnon monimuotoisuutta edistävien maatalousalueiden hoidon vaikeutumiseen. Tiedossa on jo useita tapauksia, joissa erityistukisopimus on päätetty kesken sopimuskauden ylivoimaiseen esteeseen vedoten, kun petoeläimet ovat toistuvasti hyökänneet ja tappaneet kotieläimiä perinnebiotooppialueilla. Näiden seikkojen rahallinen mittaaminen ei ole helppoa tai edes mahdollista.

Taulukko 3. Susien aiheuttamien vahinkojen kehittyminen 2010-2015. Vuoden 2015 vahinkomäärä on kesken. Lähde: MMM/Riistavahinkorekisteri; porovahingot Mavin tilastot. Tietojen kokoaminen: Harri Norberg/Suomen riistakeskus 31.10.2015.

Suden aiheuttamat korvatut poro-, koira- ja kotieläinvahingot 2010-15*						
Huom! Vahinkotapahtumia / Kuolleiden ja/tai vahingoittuneiden eläinten määrä yhteensä vahinkotapahtumissa						
Huom! Vahinkokorvaukset voivat olla myös esim. eläinlääkärikuluja						
						(kesken) * 31.10.15
Vahinkotapausten / eläinten kpl määrä	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Porovahingot	768	919	993	352	558	300
Koiravahingot	23	27	48	24	34	18
Lammasvahingot	18/18+	7/22+	6/28+	13/58+	16/68	8/68
Nautavahingot	1/1	4/5	4/10	3/5	8/11	2/4
Hevosvahingot	1/1	0	4/4	0	0	0
Muut kotieläinvahingot	0	1/1	0	0	0	1/1
Muu eläinten pitoon kohdistuva	1/1	0	0	0	0	0
Muu eloton irtaimisto	3/3	3/3	2/2	0	1/1	0
(esim. 18/18+ tarkoittaa, että 18 korvattavaksi hyväksytyssä tapauksessa on kuollut/vahingoittunut yli 18 eläintä; kaikissa tapauksissa eläinten tarkkaa lukumäärää ei ole kirjattu kunnissa eivätkä ne siten löydy riistavahinkorekisterin tietokannasta)						
						* 31.10.15
Susivahinkojen euromääräiset korvaukset	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Porovahingot (käytetty keskim. 1646€/poro)	1 264 128	1 512 674	1 634 478	579 392	918 468	493 800
Koiravahingot	51 723	70 504	139 737	79 068	110 480	40 511
Lammasvahingot	29 867	24 029	16 970	33 855	26 840	16 373
Nautavahingot	590	1 159	1 488	2 880	4 110	1 100
Hevosvahingot	37	0	4 572	0	0	0
Muut kotieläinvahingot	0	13 008	0	0	0	4 000
Muu eläinten pitoon kohdistuva	575	0	0	0	0	0
Muu eloton irtaimisto	396	2 428	2 786	0	180	0

3.3. Suden kannanhoidollinen metsästys talvella 2016 (2. kokeiluvuosi)

Suomen riistakeskus voi myöntää poikkeuslupia susien metsästämiseksi ns. vahinkoperusteella tai kannanhoidollisella perusteella. Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa on kuvattu, miten kannanhoidollinen metsästys tämän asetuksen antamissa rajoissa tulisi menemään talvella 2016, jolloin käynnistyy kokeilun 2. vuosi.

Tarkoituksena on kohdistaa kannanhoidollista pyyntiä haittaa tai vahinkoa tuottaviin yksilöihin sekä ehkäistä susien laiton tappamista. Kokeiluhankkeen tarkoituksena on selvittää susien kannanhoidollisen metsästyksen vaikutusta lauman elinvoimaisuuden säilymiseen ja susien käyttäytymiseen.

Susireviirialueelta haetaan kannanhoidollista poikkeuslupaa suden tappamiseksi määriteltä susireviirialuetta kohden yhteisluvalla. Hakemusperusteiden lisäksi hakemuksessa tulee nimetä metsästyksenjohtaja sekä vähintään kaksi apujohtajaa, joiden tehtävänä on turvallisen metsästystapahtuman suunnittelu sekä vastata siitä, että pyyntiä koskevia säädöksiä noudatetaan.

Suomen riistakeskus arvioi ja selvittää tapauskohtaisesti perusteet poikkeuslupien myöntämiselle. Kannanhoidollisia poikkeuslupia tulee siten myöntää rajoitetusti vain vakiintuneille susireviireille, joissa on jälkeäistuetta. Suomen riistakeskuksen tulee tapauskohtaisesti arvioida susireviirikohtaisen elinvoimaisuuden toteutumista. Kannanhoidollisia poikkeuslupia myönnettiin ensimmäisenä kokeiluvuonna pääsääntöisesti yksi susireviirialuetta kohden, mutta Suomen riistakeskus voi nyt harkintansa mukaan päättää myös useamman luvasta. Esimerkiksi sellaiselle alueelle, jossa on useita elinvoimaisia lähekkäisiä laumoja tai lauman koko on suuri, lupia voidaan myöntää useampia. Poikkeuslupa rajataan susireviirialueelle ja pyyntiaika on tämän vuoden kokeilussa 30 vuorokautta (aiemmin 21 vuorokautta), koska talviaikaiset olosuhteet voivat vaihdella hyvin paljon ja liian tiukat aikarajat voisivat hankaloittaa muutenkin vaativaa kannanhoidollista ja valikoivaa metsästystä. Ensimmäisen kokeiluvuoden metsästyksessä näkyi lyhyen metsästysajan aiheuttama kiire (katso 3.3.2) ja pyyntiajan pidennyksellä pystytään valikointi suorittamaan entistä varmemmin. Pyyntissä tulee välttää alfayksilön tappamista. Pyynti suositellaan kohdistettavaksi nuoriin, haittaa tuottaviin yksilöihin. Tämän lisäksi kannanhoidollinen metsästys voidaan kohdentaa todetuille vahinkoa ja haittaa aiheuttavien susiyksilöiden elinalueelle. Pyynti on mahdollista kohdentaa esimerkiksi kahden ongelmaa aiheuttavan suden elinalueelle siten, että pyyntissä on mahdollista poistaa molemmat yksilöt.

Ennen pyyntiin ryhtymistä ja jokaisesta pyyntiin lähdöstä on etukäteen ilmoitettava osallistuvien nimet sekä pyyntialue Suomen riistakeskukselle ja alueen poliisilaitokselle. Lisäksi jokaisen pyyntipäivän jälkeen tulee tehdä ilmoitus jahdin päättymisestä. Jos pyynti tapahtuu kunnassa, johon kuuluu rajavartiolaitos, edellä mainitut tiedot on ilmoitettava myös rajavartiolaitokselle.

Saaliin ilmoittamismenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksessa metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista (452/2013). Sen 7 §:n mukaan pyynnin tuloksesta ensimmäisenä arkipäivänä siitä, kun poikkeusluvassa tarkoitettu riistaeläin on tullut pyydystetyksi taikka, jos riistaeläin on jäänyt pyydystämättä, poikkeusluvan voimassaolon päättymisestä. Ilmoituksessa on mainittava pyydystettyjen eläinten määrä ja pyyntipaikan koordinaatit, pyyntiajankohta ja sukupuoli. Pyyntissä saatu saalis on poikkeusluvan saajan omaisuutta, ellei pyyntiporukka ole muuta sopinut. Saaliista on kuitenkin toimitettava pyydetty näytteen kannanseuran tarpeisiin. Lauman elinvoimaisuuden säilymisen arvioimiseksi ja lauman käyttäytymisen muutoksen arvioimiseksi on ehdottoman tärkeää, että kaadetusta sudesta saadaan tutkittua ikä ja eläimen fysiologinen kunto ja lisääntymisstatus. Käytännössä tämä tarkoittaa näytteiden osalta, että edellä mainittujen tietojen saanti edellyttää koko ruhon saamista tutkimukseen. Sudennahkaa tutkimus ei kuitenkaan tarvitse ja tutkimus voi palauttaa haluttaessa kaatajalle suden pään ja muut tutkimukselle tarpeettomat ruhonosat sekä suden ikää ja fysiologista kuntoa koskevat tiedot.

Pyynnin vaikutuksia seurataan kannanseurannan eri menetelmillä, pihahavaintojen sekä vahinkotapausten määrän kehityksellä. Lisäksi kyselytutkimuksella selvitetään kansalaisten asenteiden muutosta sekä toteutettuja toimia susien laittoman tappamisen ehkäisemiseksi.

Suomen riistakeskuksen direktiivilajien verotussuunnittelutiimi valmistelee taustaselvitykset ja pyynnin suuntaamisen tarpeet. Päätökset poikkeusluvista tehdään julkisena hallintotehtävänä esittelystä julkisten hallintotehtävien päällikön tai hänen sijaisensa toimesta.

Samalla luvalla voi olla tarkoituksenmukaista ratkaista esimerkiksi hakemusasiasia, joka koskee kahta tai useampaa susireviiriä. Siten Suomen riistakeskuksen myöntämässä poikkeusluvassa tulee rajata pyyntiin osallistuvien määräksi enintään 50 metsästäjää kutakin reviiriä kohden. Suosituksena on, että pyyntiin osallistuu koulututtuneita ja kokeneita pyytäjiä, erityisesti suurriistavirka-aputoimijoita sekä suurpetoyhdyshenkilöitä. Hankkeen koordinoinnista vastaa Suomen riistakeskus.

4 Esityksen vaikutukset

Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa todetaan, että susikannan hoito ei onnistu, jos reviireillä asuvien ja toimivien tarpeita ei oteta huomioon. Tämä asetus mahdollistaa kannanhoidollisten lupien käytön. Kannanhoidollisten poikkeuslupien tarkoituksena on vastata reviireiltä esitettyihin näkökantoihin ja luoda laillinen kannanhoidollinen toimintamalli puuttua haittaa tuottaviin yksilöihin ja näin ehkäistä laittomia susien tappamisia. Kannanhoidollisena tavoitteena on turvata paikallisen susilauman olemassaolo ja samaan aikaan edistää susien ja ihmisten rinnakkaiseloja. Yksittäisten susilaumojen olemassaolon turvaamisen sekä uusien susilaumojen syntymisen kautta muodostuu kokonaisuus suomalaisen susikannan hoidossa ja suotuisan suojelutason saavuttamisessa ja säilyttämisessä

Tämän asetus mahdollistaisi kohdassa 3.3. kuvatus hankkeen, jonka avulla saadaan tietoa kannanhoidollisen metsästyksen vaikutuksista lauman elinvoimaisuuteen ja suden käyttäytymisen muutoksiin sekä kansalaisten asenteisiin. Kannanhoidollisella pyynnillä puututaan haittaa tai vahinkoa tuottaviin yksilöihin. Tavoitteena on myös laillisen pyynnin sallimisella ehkäistä susien laittonta tappamista. Hankkeen jälkeen arvioidaan erikseen suden kannanhoidollisen metsästyksen jatkamista. Pyyntiajan pituuden (2. vuoden kokeilussa 30 vuorokautta) toimivuutta tullaan myös tarkastelemaan, koska päätöksiin liittyvä valitusaikea lainvoimaiseksi tulemisesta rajoittaa metsästysajan pituutta. Aika voisi otollisissa olosuhteissa ja hyvien lähtötietojen perusteella pitempikin.

Poikkeuslupien myöntämisen edellytyksenä kaikissa tapauksissa on, ettei ole muuta tyydyttävää ratkaisua. Myös myönnettäessä kannanhoidollisia poikkeuslupia edellytetään, ettei päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilymistä. Lisäksi kannanhoidollisia poikkeuslupia myönnettäessä edellytetään, että poikkeuslupa myönnetään lajin vahvalle esiintymisalueelle, tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi.

Todennäköistä tulee olemaan myös se, että hoidettaessa ongelmia kannanhoidollisilla luvilla, vahinkoperusteisten lupahakemusten määrä pienenee entisestään niiden byrokraattisuuden ja vaikean kohdentamisen johdosta.

Suotuisan suojelutason säilymistä tarkastellaan susireviirikohtaisesti siten, ettei poikkeuslupan myöntäminen vaaranna susilauman olemassaoloa. Kannanhoidollisia poikkeuslupia tulee siten myöntää rajoitetusti vain vakiintuneille susireviireille, joissa on jälkeläistuottoa. Suomen riistakeskuksen tulee tapauskohtaisesti arvioida susireviirikohtaisen elinvoimaisuuden toteutumista.

Komissio on todennut parlamenttikysymykseen (E-3942/08) antamassaan vastauksessa, että "EU:n harjoittaman suurten petoeläinten suojelupolitiikan menestys riippuu olennaisesti paikallisten asukkaiden asenteista. Suurten petoeläinten vuoksi paikalliset asukkaat ovat oikeutetusti huolissaan omasta turvallisuudestaan sekä karjan, kotieläinten ja riistan menetyksistä. Nämä on otettava huomioon pyrittäessä saavuttamaan tasa-

paino direktiiveissä säädettyjen suojelutavoitteiden kanssa." Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tällä asetuksella pyritään juuri hakemaan komission mainitsemaa tasapainoa.

Vaikka esityksellä täysimääräisesti toteutuessaan ei välttämättä ole kaikkien petovahinkojen määrään nähden prosentuaalisesti suurta vaikutusta poronhoitoalueen ulkopuolella, voi yksittäisillä poikkeusluvilla olla esimerkiksi yksittäisen tilan näkökulmasta erittäin merkittävä vaikutus siihen voidaanko elinkeinoa nykymuodossa enää jatkaa. Myös mahdollisuus poikkeusluvan hakemiseen voi lisätä susien olemassa olon sietokykyä alueella. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksien on kuitenkin täytyttävä.

Poronhoitoalueella liikkuvien, reviiriä muodostamattomien susien määrään vaikuttaa Venäjältä ja alueen eteläpuolelta saapuvien yksilöiden määrä, missä voi vuodenaikaisesti olla suurtakin vaihtelua. Poronhoitoalue ei ole viime vuosina ollut susien varsinainen lisääntymisalue, sillä pentuelauma on viimeksi kuluneella kymmenvuotiskaudella havaittu kolmessa paliskunnassa (Halla, Kallioluoma ja Kemi-Sompio). Vuosina, jolloin pentue on todettu, susien tappamiksi ilmoitettujen porojen määrä on ollut keskimäärin kaksinkertainen näiden paliskuntien muina vuosina ilmoittamaan susien tappamien porojen määrään verrattuna. Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukainen pienin elinvoimainen susikanta on 25 lisääntyvää paria ja se on saavutettavissa poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen alueella, jossa on riittävästi elintilaa tavoitteen suuruiselle susikannalle siten, että myös vahingot siellä pysyvät kohtuullisina.

Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukaan poronhoitoalueella tavoitteena on rajoittaa susikannan kasvua erittäin merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi. Ruotsin susikannan hoitosuunnitelmassa on todettu, että Skandinavian susipopulaation ollessa nykyisen suuruinen (370 yksilöä), tulee populaatioon saada vähintään yksi lisääntyvä yksilö susisukupolvessa eli viidessä vuodessa. Hoitosuunnitelmassa on todettu, että Suomi tulee osaltaan turvaamaan, että kesäkuukausien aikana vähintään yksi yksilö viidessä vuodessa siirtyy Suomesta Ruotsiin. Perinteisesti vaellusta on tapahtunut kesäaikaan poronhoitoalueen eteläpuolelta länteen ja rannikkoa ylöspäin Ruotsiin. Vuosien 2001–2013 aikana Suomesta on siirtynyt Ruotsiin ainakin 19 yksilöä. Näistä tosin vain muutamat ovat saavuttaneet Skandinavian populaation, koska valtaosa on kuollut Ruotsin poronhoitoalueella aiheutettuaan siellä merkittäviä vahinkoja. Viime vuosina on dokumentoitu myös siirtymisiä Skandinavian populaatiosta Suomeen ja Venäjälle.

Vaeltavilla nuorilla susilla on kuitenkin esteetön mahdollisuus liikkua Skandinaviaan, sillä sulan maan aikana ei pyynti käytännössä onnistu edes poikkeuslavin. Näin ollen suurimman sallitun saalismäärän asettamatta jättäminen poronhoitoalueen osalta ei vaaranna tavoitetta pitää yllä susien geenivirtaa Suomesta Ruotsiin. Hoitosuunnitelmassa todetaan lisäksi, että lisäksi Suomi on valmis yhteistyöhön Ruotsin viranomaisten kanssa susien siirtämiseksi Suomesta Keski-Ruotsiin, jos susien luontaisen vaelluksen turvin Skandinavian susipopulaation geneettistä monimuotoisuutta ei pystytä turvaamaan.

Asetuksen poronhoitoalueen ulkopuolelle asetettu määrä on rajallinen ja toteutuessaankaan se ei vaaranna Suomen susikannan suotuisan suojelutason saavuttamista. Asetuksessa säädettyyn määrään ei lueta susia, jotka on saatu saaliiksi ennen tämän asetuksen voimaantuloa. Näin ollen asetus antaa Suomen riistakeskukselle liikkumavaraa myöntää kannanhoidollisella perusteella 46 suden verran poronhoitoalueen ulkopuolella.

On kuitenkin korostettava, että suurin sallittu saalismäärä ei ole määrä, joka tulisi saavuttaa, vaan se ainoastaan asettaa Suomen riistakeskuksen lupaharkinnalle kannanhoidollisten poikkeuslupien nojalla saaliiksi saatavien susien määrää koskevan rajoituksen.

5 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus poikkeusluvilla sallittavasta suden metsästyksestä poronhoitoalueen ulkopuolella metsästysvuonna 2015–2016.

Luonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö (YM), sisäministeriö (SM), Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, MMM/osastot, Suomen riistakeskus, Metsähallitus (MH), Luonnonvarakeskus, Suomen Luonnonsuojeluliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska Lantbruksprodu-

centernas centralförbund (SLC), Paliskuntain yhdistys, Saamelaiskäräjät, WWF Suomi, Suomen Metsästäjäliitto ry, Natur och Miljö r.f., Suomen ympäristökeskus (Syke), Luonto-Liitto, Lapin Ely-keskus, Kuntaliitto, Lapin liitto, Suomen ajokoirajärjestö, Suomen pystykorvajärjestö, Suomen harmaahirvikoirajärjestö, Suomen Beaglejärjestö, Suomen Kennelliitto, Taajamasusi ry, Suomen susi ry, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola.

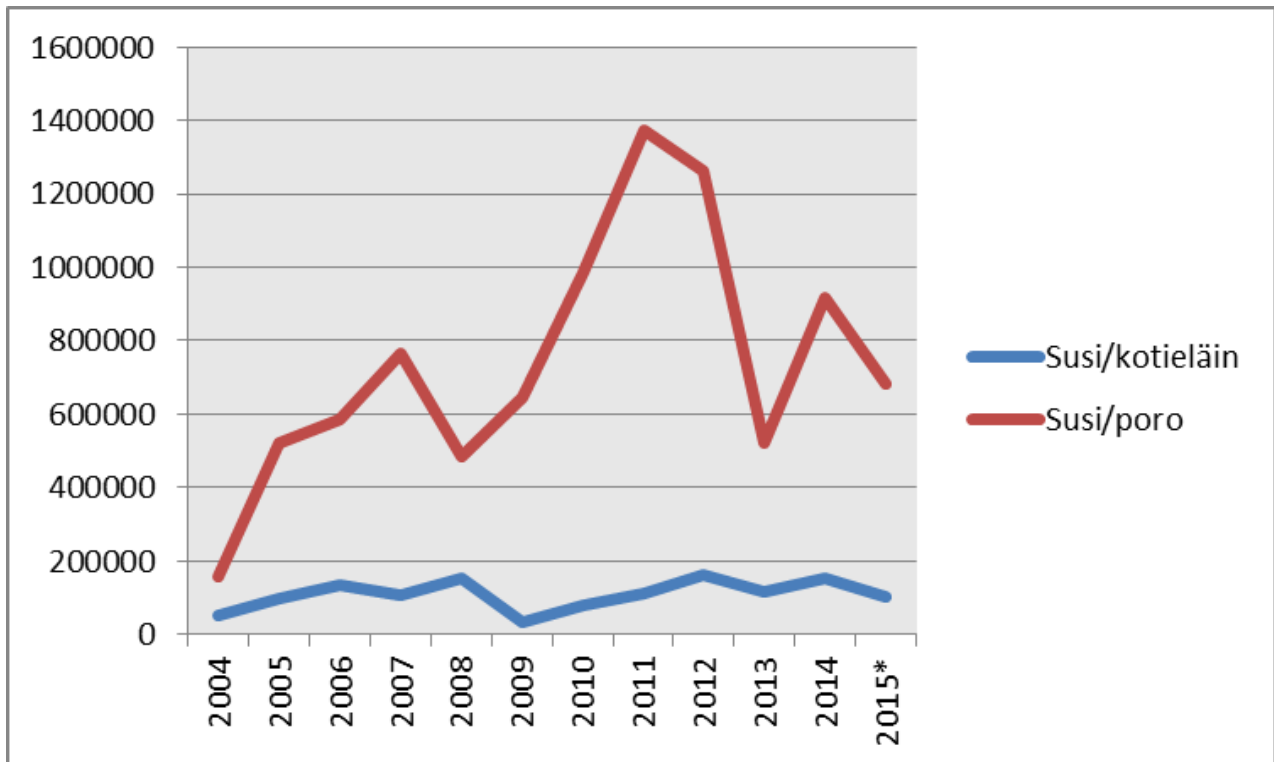
Lausuntoja annettiin yhteensä 30. Lausunnoista on yhteenveto on tämän muistion liitteessä. Lausuntojen perusteella tarkennettiin asetusmuistiota eräiltä osin. Asetuksen kiintiötä nostettiin Luken 2. väliarvion perusteella, koska lausuntokierrokselle lähtenyt ehdotus perustui tarkentumattomaan Luken 1. väliarvion laumamäärään 22–43. Luken joulukuun arvio tarkentui nimenomaan arvion alapäästä ollen 34–38 laumaa. Kirjasta, että metsästys tulisi kohdistaa vain pääsääntöisesti yhteen suteen susireviirillä, lievennettiin. Lisäksi susien aiheuttamat vahinkotiedot päivitettiin Riistavahinkorekisteristä.

6 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 17.12.2015.

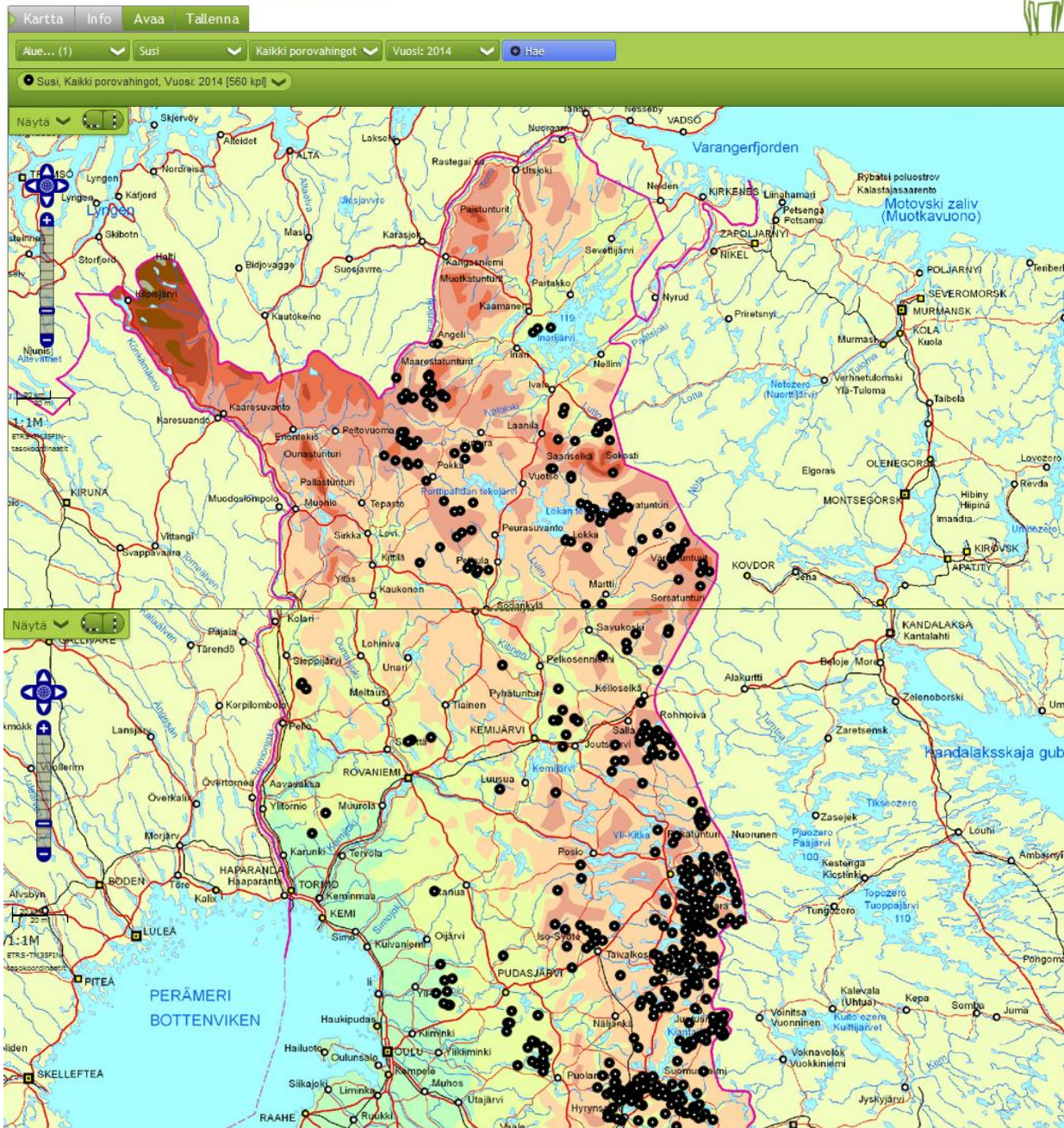
LIITE 1

Kuvat 2-5.

Kuva 2. Susien vuonna 2014 suoraan poronhoidolle aiheuttamien vahinkojen määrä oli laskennallisesti noin 920 000 €. Suden aiheuttamat muut vahinkotapausten lukumäärä 63 kpl suhteessa porovahinkotapausten määrään yli 560 kpl ovat huomattavasti pienempi. Korvaussummissa susien kotieläimille aiheuttamat vahingot olivat noin 150 000 €. Korvaussumma on vahinkotapausten määrään nähden aika suuri johtuen lähinnä suden tappamaksi tai raatelemaksi joutuneiden yksittäisten metsästyskoirien korkeahkosta hinnasta. Vuonna 2014 kirjattujen koiravahinkojen keskimääräinen korvaussumma oli n. 3200 €/koiravahinko (yhteensä 119 000 €). Sudet vahingoittivat tai tappoivat 37 koiraa. Vuoden 2015 vahinkomäärä on arvio, joka osittain perustuu jo toteutuneisiin vahinkoihin.

Riistavahinkorekisteri

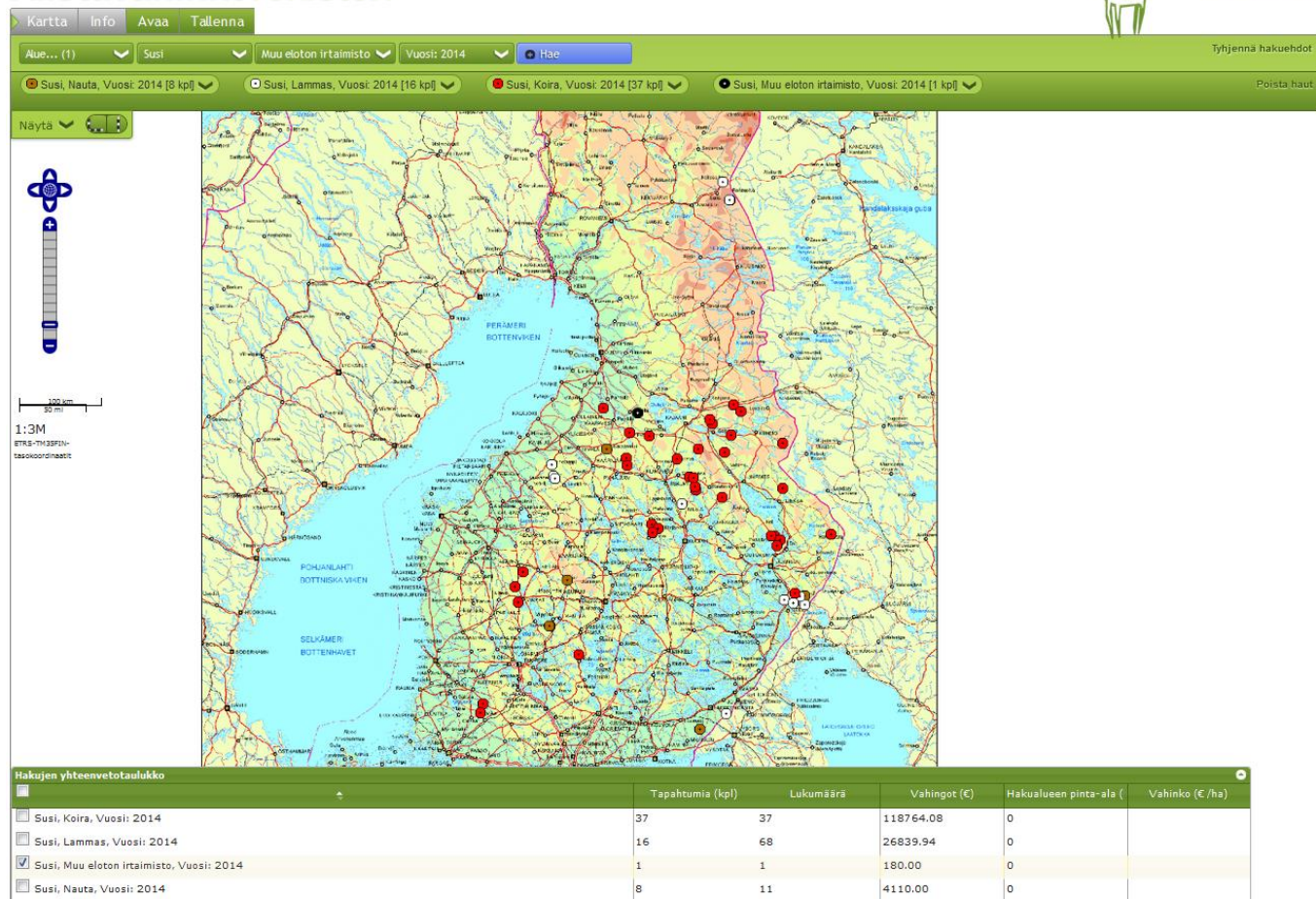

Kuva 3. Susien tappamaksi ilmoitettuja löydettyjä poroja vuonna 2014 on 565 kpl. Laskennallinen vahinko on noin 920 000€. Vuonna 2015 suden tappamia poroja on löydetty 514 kpl (tilanne 14.12.2015).

Riistavahinkorekisteri

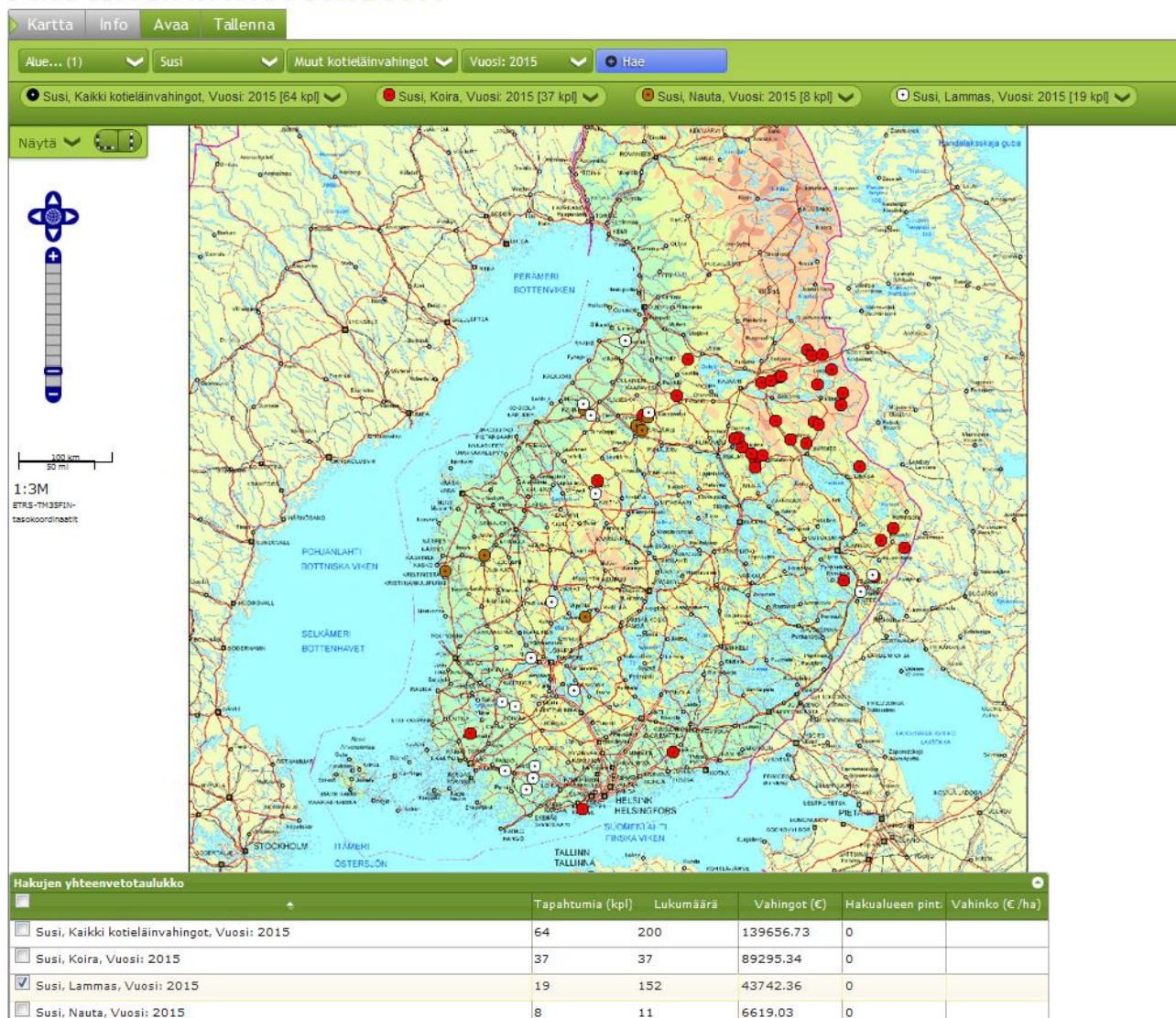

Jussi Laanikan
ANNA PALAUTETTA

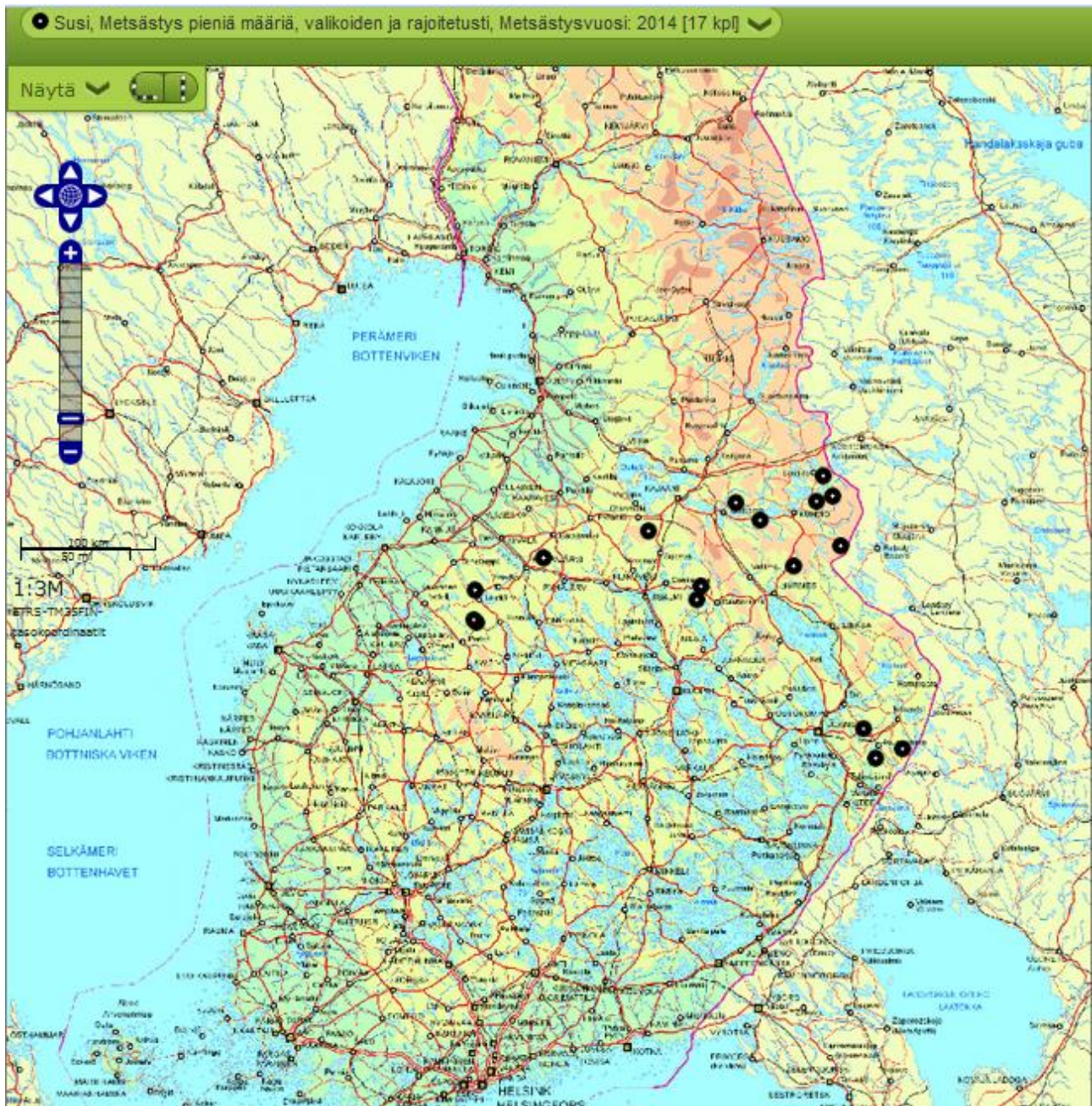

Kuva 4. Susien aiheuttamat kotieläinvahingot 2014. Valkoinen, lammastavahingot (tapauksia 16 kpl, yhteensä 68 eläintä), ruskea piste, nautavahingot (tapauksia 8 kpl, 11 eläintä) ja punainen piste, koiravahingot (37 kpl). Yhteensä vahinko noin 150 000 euroa.

Riistavahinkorekisteri

Kuva 5. Susien aiheuttamat kotieläinvahingot 2015 (tilanne 14.12.2015). Valkoinen, lammasvahingot (tapauksia 19 kpl, yhteensä 152 eläintä), ruskea piste, nautavahingot (tapauksia 8 kpl, 11 eläintä) ja punainen piste, koiravahingot (37 kpl). Yhteensä vahinko noin 140 000 euroa. On huomattava, että kaikki tiedossa olevat koira- tai kotieläinvahingot eivät ole vielä kirjautuneet.

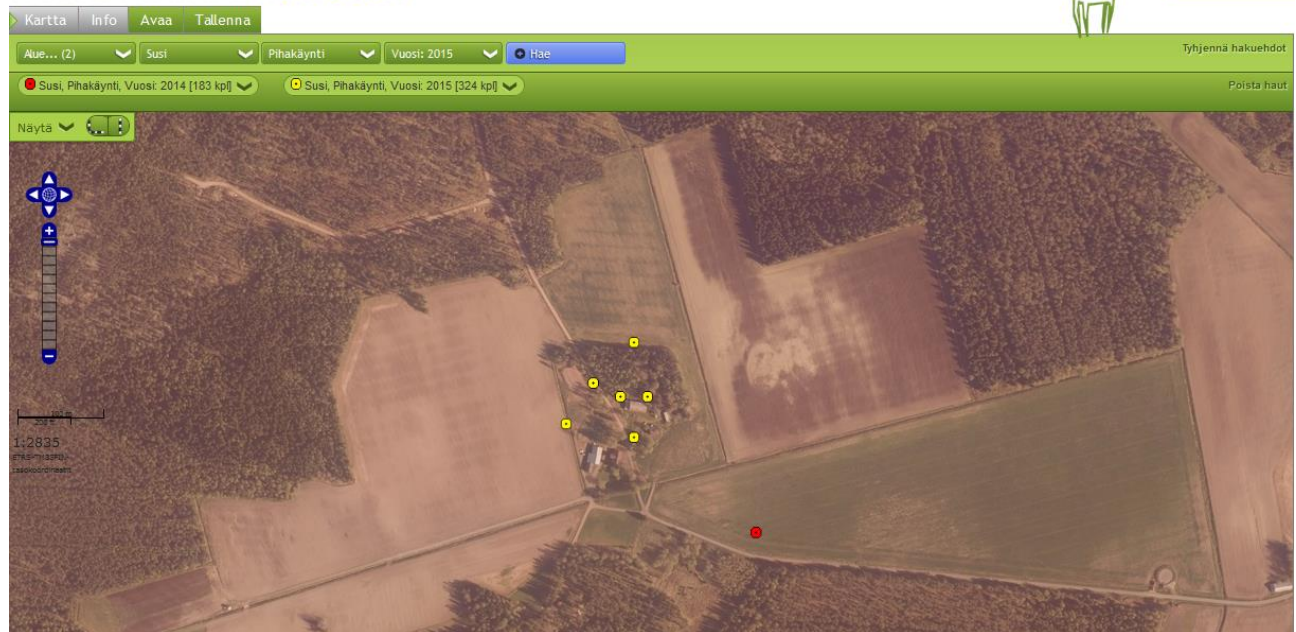

Kuva 6. Kannanhoidollinen susisaalis oli 17 talvella 2015. Toistaiseksi on vahvistettu saaliissa olleen 1 alfanaaras. Kolmesta uroksesta on tiedot vahvistamatta.

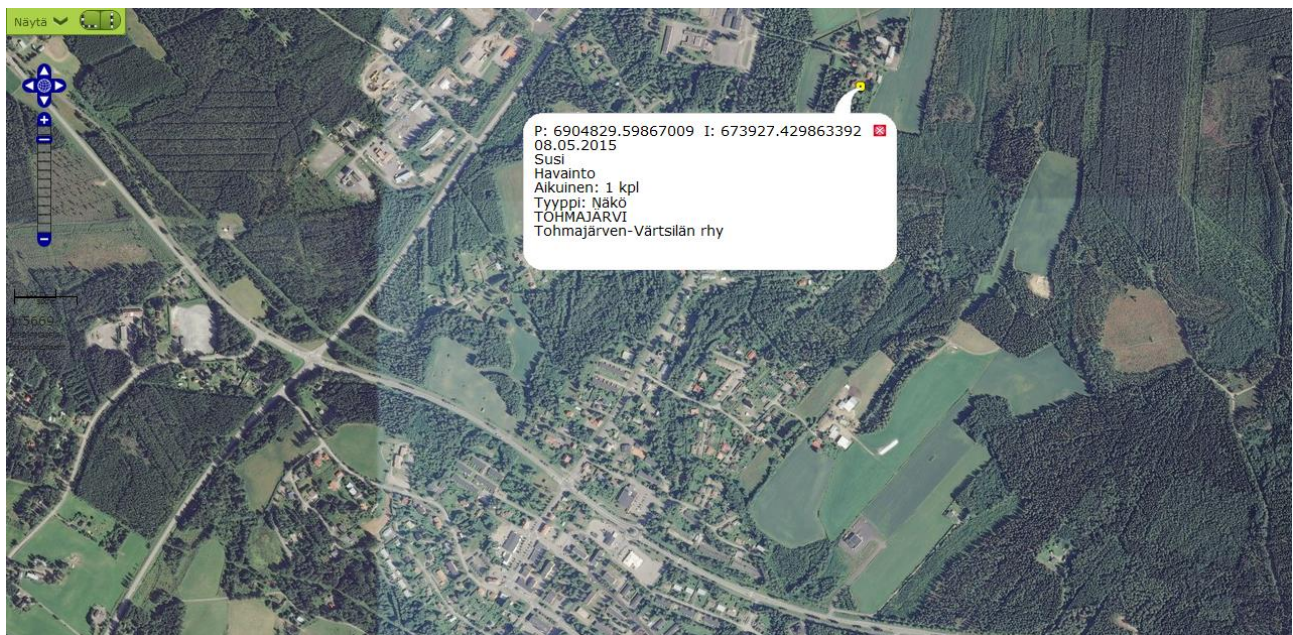
Riistavahinkorekisteri

ANNA PALAUTETTA

Kuva 7. Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa sosiaalinen konflikti on ollut jo vuosia susien liikkuminen asutuksen läheisyydessä. Pihakäyntejä tuolta alueelta on kirjattu 2015 324 kpl. Kannanhoidollinen metsästys estyi hallinto-oikeuksien täytäntöönpanokieltojen johdosta talvella 2015. Kuva sisältää Maanmittauslaitoksen aineistoa.

Kuva 8. Sudet voivat liikkua hyvin lähellä asutusta. Lähde: Riistavahinkorekisteri. Kuva sisältää Maanmittauslaitoksen aineistoa.

LIITE

Lausuntoyhteenveto (huom. tiivistelmät, lausunnot saatavissa kokonaisuudessaan MMM:n kirjaamosta)

Ympäristöministeriö katsoo, että muistion ohjeistus on varsin perusteellinen ja rajaa puitteet tarkasti. Hakemuksilta vaaditaan tarkkuutta ja susilauma, johon hakemus kohdistuu, pitää tuntea yksilötasoa myöten. YM viittaa yleisesti Suomen susikannan hoitosuunnitelmasta antamaansa lausuntoon. Koska käytettävissä olevaan susilaumojen määrän arvioon liittyy huomattava määrä epävarmuustekijöitä, voi 39 yksilön kiintiö toteutuessaan olla liian suuri, kun vielä huomioidaan, että lisäksi määrää tulevat nostamaan ns. vahinkoperusteella myönnetty luvat ja myös poliisilain perusteella tapetut sudet. Suomen riistakeskuksen lupia myöntäessään on harkittava tarkoin, mikä voi olla metsästettävien susien määrä suotuisan suojelutason tavoitetta vaarantamatta ja tilanteessa, jossa kanta-arvio tarkentuu sitä mukaa kun lumipeitteisenä aikana tehdyt havainnot on käytettävissä. Liian suuri metsästyspaine voi johtaa hallitsemattomaan kannan taantumiseen. Ympäristöministeriön mielestä hoitosuunnitelman toimenpiteisiin sitoutuminen on ensiarvoisen tärkeää ja tavoitteet eivät saa vaarantua, se voi viedä pohjan kokeiluluonteelta ja sen perusteella tehtäviltä johtopäätöksiltä.

Suomen riistakeskus toteaa pyydettyä lausuntonaan seuraavaa. Suomen riistakeskus pitää esitystä kannanhoidollisen pyynnin jatkamisesta tarpeellisenä. Myös esitys siitä, että vahinkoperusteisia poikkeuslupia ei rajoiteta, on tarkoituksenmukainen ja kannatettava. Luonnonvarakeskuksen (Luke) 3.11.2015 arvion mukaan Suomessa arvioidaan olevan 22–43 susilaumaa. Näistä 5–10 on yhteisiä Venäjän kanssa. Länsi-Suomen kannanhoitoalueella on arvion mukaan syntynyt 10–15 susipentuetta. Laumat sijaitsevat Satakunnassa (1), Varsinais-Suomessa (3), Pohjois-Hämeessä (0-2), Pohjanmaalla (3-4) ja Oulun alueella (3-5).

Itä-Suomen alueella on todennäköisesti syntynyt 12–28 pentuetta. Kannanhoitoalueen laumat ovat Kaakkois-Suomessa (1), Pohjois-Karjalassa (5-13), Pohjois-Savossa (2-4) ja Kainuussa (4-10). Suomen riistakeskus toteaa, että yksi Varsinais-Suomessa eläviksi mainitusta kolmesta laumasta liikkuu tosiasiallisesti yhtälailla Uudenmaan kuin Varsinais-Suomen alueella. Leuto syksy ja alkutalvi on hankaloittanut susitilanteen selvittämistä. Tiedot laumojen määrästä ja niissä elävien yksilöiden määristä ovat kuitenkin jo tarkentuneet joiltain osin, ja tulevat edelleen tarkentumaan. Luonnonvarakeskuksen toinen väliarvio tuonee lisätarkkuutta arvioon susikannan koosta.

Suomen riistakeskus pitää tärkeänä, että toisen väliarvion tulokset hyödynnetään asetuksen viimeistelyssä, erityisesti kiintiön koon osalta. Kannanhoidon sosiaalisen kestävyys kannalta on erittäin tärkeää, että asetuksessa määritelty suurin sallittu saalismäärä mahdollistaa riittävän kannanhoidollisen pyynnin määrän. Asetusluonnoksessa esitetty kahden suden poistamismahdollisuus laumasta alueilla, joilla useita elinvoimaisia laumoja on lähekkäin tai lauman koko on suuri, on tarpeellinen, ja edellyttää riittävää kiintiötä. Näin ollen esitettyä kiintiötä tulisi kasvattaa, mikäli toinen väliarvio antaa tähän edellytykset.

Suomen riistakeskus pitää asetuksen linjauksia ja muistioon kirjattuja reunaehdoja oikean suuntaisina. On tarpeellista, että pyyntiä voidaan osoittaa laumoihin, joissa on pentutuottoa. Linjaus siitä, että laumoihin, joiden yksilömäärä on suuri, voidaan suunnata pyyntiä enemmän kuin yhden suden pyytämiseksi on perusteltu. Myös se, että kannanhoidollinen metsästys voidaan kohdentaa todetuille vahinkoa ja haittaa aiheuttavien susiyksilöiden elinalueelle, on tarpeellista. Tältä osin tulisi selvittää, onko pyyntiä mahdollista kohdentaa esimerkiksi kahden ongelmaa aiheuttavan suden elinalueelle siten, että pyynnissä olisi mahdollista poistaa molemmat yksilöt.

Suomen riistakeskus katsoo, että mikäli Luonnonvarakeskuksen toinen väliarvio vahvistaa kuvan siitä, että kannanhoitosuunnitelmassa määritelty edellytys pienimmästä elinvoimaisesta kannasta täyttyy, tulisi vakavasti harkita mahdollisuutta sallia kokonaisen haittaa ja vahinkoa aiheuttavan susilauman poistaminen. Jos kannan koosta saadut tiedot sen mahdollistavat, olisi hyödyllistä jo kokeiluhankkeen aikana koetella tätä hoitosuunnitelmassa mainittua menettelyä. Runsaasti ongelmia aiheuttaneen lauman poistolla voisi olla erittäin merkittävä positiivinen vaikutus susipolitiikan uskottavuuden kannalta. Yksittäisen tai yksittäisten laumojen poistolla ei kuitenkaan olisi merkittävää vaikutusta Suomen susikannan elinvoimaisuuteen tai haitallista vaikutusta suotuisan suojelutason saavuttamiseen, kunhan susikannan koko on riittävä.

Yhdellä poikkeuslupapäätöksellä on tarkoituksenmukaista voida ratkaista esimerkiksi kahta eri reviiriä koskeva hakemusasias. Tällöin olisi pyynnin järjestämisen kannalta tärkeää, että pyynnissä voisi kummallakin reviirillä olla 50 metsästäjää. Suomen riistakeskus pitää hyvänä, että kannanhoidollisen metsästyksen aikara-

jausta on nostettu 30 vuorokauteen. Talviaikaiset olosuhteet voivat vaihdella hyvin paljon ja liian tiukat aikarajat voisivat hankaloittaa muutenkin vaativaa kannanhoidollista ja valikoivaa metsästystä.

Suomen riistakeskus korostaa, että kannanhoidollisten poikkeuslupien valmisteluun on käytettävä se aika, minkä asian riittävä selvittäminen edellyttää. Näin ollen asetusluonnoksen muistiossa sivulla 14 esitetylle arviolle kannanhoidollisen metsästyksen alkamisajankohdan suhteen ei tule antaa liian suurta painoarvoa. Tässä mielessä ennakoiva kirjaus voisi jopa olla hyvä poistaa tai ainakin korostaa sen suuntaa-antavuutta.

Suomen riistakeskus toteaa, että asetuksen muistioon kirjattujen selvitysten kokoaminen kustakin laumasta ja Suomen susikannan tilasta vaatii paljon työtä. Suomen riistakeskus katsoo, että Luonnonvarakeskuksen resursoinnissa, ja työn organisoinnissa tulisi varmistua siitä, että Luonnonvarakeskus pystyy jatkossa tuottamaan Suomen riistakeskuksella ajantasaista tilannetietoa Suomen susikannan ja yksittäisten laumojen tilasta ja kehityksestä.

Alueellisille riistanneuvostojen on annettu mahdollisuus kommentoida asetusluonnosta. Alueellisten riistanneuvostojen palaute on koottu Suomen riistakeskuksen lausunnon liitteeksi.

Luonnonvarakeskus pitää tapauskohtaista harkintaa erittäin tarpeellisena ja perusteltuna, jossa otetaan huomioon tieto reviirin susista, tapahtuneista vahingoista, reviirin susien mahdollinen rooli metsäpeurakan rajoittajana sekä susikannan suotuisa suojelutaso. Luke toetaan, että susikannan on arvioitu kestävän vähentymättä vuotuisen, ihmisen aiheuttaman poistuman, joka on noin 30% arvioidusta yksilömäärästä. Arviossa oletetaan, ettei pyynti ole selvästi valikoivaasuden iän, sukupuolen tai lisääntymisstatuksen suhteen. Kannanhoidollisen pyynnin suositus pyynnin kohdistamisesta nuoriin yksilöihin vastaa varovaisuusperiaatteen vaatimuksiin, sillä lisääntymisikää vielä saavuttamattomien yksilöiden poistuminen vaikuttaa kannan runsauskehitykseen vähemmän kuin lisääntymisikäisten poistuminen. Nuorten, täsmällisemmin ilmaistuna pentujen ja yksivuotiaiden, poistaminen ei heikennä lauman kykyä hankkia luonnonvaraista saalista eikä heikennä muuta elinvoimaisuutta samalla tavalla kuin aikuisten yksilöiden poistaminen. Käytännössä valikointi on vaikeaa, sillä jo pennut ovat ensimmäisenä talvena lähes aikuisen suden kokoisia. Olettaen, että koko lupamäärä käytettäisiin ja saaliin rakenteen jakauma olisi kannanhoidollisen pyynnin keskiarvon mukainen (35 % aikuisia yksilöitä) saaliiksi jäisi 13–14 yli kaksivuotiaasta, aikuista sutta. Aikuissaaliin vaikutus susikantaan riippuu merkittävästi siitä, kuinka moni alfa-yksilö jää saaliiksi.

Syke kannattaa nykyisin käytössä olevaa kannanhoidollista metsästystä, mutta katsoo, että esitetty 39 suden kiintiö on liian suuri Suomen susikannan kokoon nähden. Kun laumojen tarkka luku ei ole tiedossa, tulisi tässä vaiheessa pidättäytyä edellisen vuoden kiintiön nostamisesta. Kannanhoidollisen metsästyksen tuloksellisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että eri viranomaiset jatkavat ponnisteluja laittoman metsästyksen poistamiseksi.

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää kiintiön nostamista perusteltuna ottaen huomioon susikanta ja sen esiintymistiheys. Rajavartiolaitos pitää edelleenkin tärkeänä puuttua tapauskohtaisesti paikalliset olosuhteet huomioiden vaaraa tai vahinkoa ihmisille ja omaisuudelle aiheuttaviin tilanteisiin riittävällä nopeudella ja myös silloin kun vaaran uhka on ilmeinen.

Poliisihallituksella ei ole lausuttavaa asetusluonnoksesta. Asetusluonnosta koskevassa muistiossa on kohdassa 3.1. hyvin ja syvällisesti käsitelty poliisin tehtäviä ja toimivaltuuksia ns. häirikkösusien poistamiseksi. Muistiossa on mm. todettu, että pääsääntöisesti Suomessa turvallisuushkaa aiheuttavat poikkeuksellisesti käyttäytyvät sudet tulisi poistaa poliisilain 2 luvun 16 §:n nojalla tarvittaessa. Muistiossa on nimenomaisesti todettu, että poliisilain 2 luvun 16 §:n soveltamisessa tapauskohtaisen harkinnan merkitys korostuu. Harkinnassa on olennaista se, onko tilanne vakava ja sellainen, että susi on välittömästi lopetettava yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta. Poliisihallitus haluaa erityisesti korostaa sitä, että uuden poliisilain 2 luvun 16 §:n mukaankin eläimen lopettamisessa on kyse nimenomaan viimesijaisesta keinosta. Muistiossa on lisäksi todettu oikein se, ettei poliisi ole eikä sen tule olla susikantaa säätelevä viranomainen.

Suomen metsästäjäliitto katsoo, että kannanhoidollinen metsästys on ainoa ja paras tapa pitää susikanta ihmisarkana. Keskeistä on, että kannanhoidollisia lupia myös myönnetään riittävästi. Ase-

tusesityksessä ei vahinkoperusteisessa poikkeuslupametsästyksessä edelleenkään aseteta sudelle kaatokiintiötä ja sen jatkuminen nähdään liitossa hyvänä kehityksenä. 39 sutta poronhoitoalueen ulkopuolella on selvästi liian alhainen. Kuluvana vuonna olisi mahdollista kestävästi metsästää kaksinkertainen määrä asetusluonnoksessa esitettyyn verrattuna eli 78 sutta. Kaatolupia on saatava vähintään kaksi lupaa laumaa kohden. Tarpeen mukaan tulee olla myös mahdollista poistaa kokonainen lauma, jos sen todetaan aiheuttavan vahinkoa metsästyskoirille tai kotieläimille. Kansalaisten sosiaalinen kestävyys susia kohtaan on monin paikoin ylittynyt. Koirien käyttö metsästyksessä on susien tihentymäalueilla jo lähes mahdotonta ja siten koko metsästys- ja kennelharrastus vakavasti uhattuna. Erittäin tärkeää on myös, ettei kannanhoidollisten lupien ehdoista ei tehdä liian monimutkaisia toteuttaa käytännössä. Kannanhoidollinen metsästys tulisikin toteuttaa samoja periaatteita ja käytäntöjä noudattaen kuin ilveksen tai karhun metsästys, joissa metsästys on sujunut joustavasti ja ongelmitta. Kannanhoidolliset luvat tulee myös myöntää ripeästi, byrokratiaa minimoiden. Kannanhoidollisten lupien ehdoissa ei tule eritellä kaadettavaa eläinyksilöä sen yksityiskohtaisemmin kuin on tarkoituksenmukaista. Susi aiheuttaa merkittävää uhkaa Suomen uhanalaiselle metsäpeurakannalle. Ministeriön tulee huomioida, että osa kansainvälisesti merkittävästä, uhanalaisesta peurakannasta on jo tuhoutunut petojen saalistuksessa. Kannanhoidollisia poikkeuslupia tuleekin pyrkiä entisestään kohdentamaan metsäpeurojen elinalueille.

Suomen Ajokoirajärjestö katsoo, että koiran kanssa metsästäminen on vakavasti uhattuna. Susien hallitsematon laajamittainen leviäminen ja lisääntyminen ovat tehneet paikoitellen tämän historiallisen perinteen vaalimisen lähes mahdottomaksi. Tällä hetkellä myös suomenajokoirien ja muiden ajavien koirien jalostuksellinen rodunomaisten tietojen kerääminen kokeiden muodossa on uhattuna. Sudet vaikuttavat paikallisesti jo niin paljon, että kokeita on jouduttu niiden takia peruuttamaan. Lapset ja vanhemmat pelkäävät, lapsia joudutaan kuljettamaan lyhyitäkin matkoja taksilla susien takia, mikä ei todellakaan ole yhteiskunnalle ilmaista. Suden tulisi pelätä ihmistä. Luonnollisesti on oikein, että valtio korvaa petojen aiheuttamia vahinkoja. Valtion varoista korvatut petovahinkojen määrät ovat olleet kohtuuttoman suuria, eikä näiden korvausten määrä ole tämän hetkiselä susikannalla missään nimessä laskussa, vaan tulee räjähtämään käsiin. Esityksen mukainen susien suurin sallittu pyyntimäärä 39 kpl on kerrassaan hävytön ja kansalaisia sekä metsästys- ja kennelväkeä aliarvioiva määrä. Esityksen mukaisella määrällä ei ole mitään käytännön vaikutusta susikantaamme. Susikantamme on todella elinvoimainen ja yhteneväinen Venäjän suurten susimäärien kanssa. 100 kpl pyyntilupia on oikea määrä.

Taajamasusi ry:n mielestä lupia voisi myöntää 30 prosentin poistoperiaatteella esim. 66-129 riippuen siitä miten lauma-arvio tarkentuu talven aikana. Ministeriön ehdotus suurimmasta sallitusta lupamäärästä on siis huomattavasti alimitoitettu. Suunniteltu kiintiö ei riitä. Tulevana vuonna susitalanne on kestävä, kun ensi keväänä tulee syntymään aikaisempaa enemmän pentueita. Tätä ei ole otettu riittävällä tasolla huomioon tämän talven pyyntilupamäärissä. Kohtuullisempi määrä on esimerkiksi keskiarvo virallisen kanta-arvion perusteella: vajaan kolmasosan poisto tarkoittaa silloin noin 97 sutta. Kannanhoidollista metsästystä tulee harjoittaa siten, että saadaan palautettua suden arkuus. Näin ollen luvan tulee olla voimassa koko metsästyskauden ajan 1.8. – 28.2. ja metsästys tulee voida ottaa käyttöön ilman erillistä byrokratiaa - sekä kohdistaa sellaisiin yksilöihin, jotka liikkuvat ihmisasutusten läheisyydessä. Ehdotamme kannanhoidollisten susien pyyntilupien käyttöön ns. lupapankkijärjestelmää, joka on käytössä esimerkiksi hirvien kohdalla. Metsästykseen osallistuvien metsästäjien määrää ei tulisi rajoittaa, vaan se pitäisi jättää luvan haltijan arvioitavaksi. Tietyillä alueilla, joilla sudet ovat aiheuttaneet paljon vahinkoja tai alueilla, jotka eivät lähtökohtaisesti sovi susien elinalueiksi, kuten tiivistä asutut lounaisen Suomen maastot, tulisi poistaa kokonaisia susilaumoja. Viime vuonna valitusten takia käyttämättä jääneet luvat tulisi myös lisätä tämän vuoden kiintiöön.

Suomen Lammasyhdistys katsoo, että asetus on oikeansuuntainen. Lammastalouden harjoittamisen toimintaedellytysten säilyttämiseksi pidämme esitetystä poiketen 60 suden kiintiötä perusteltuna. Nähdäksemme kokonaisten susilaumojen kaato Varsinais-Suomessa on perusteltua seudun petovahinkopai-

neen helpottamiseksi. Sudet ovat tappaneet tänä vuonna lokakuun puoliväliin mennessä lampaita jo viidellatoista varsinais-suomalaisella lammastilalla.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto/suurpetoneuvottelukunta on sitoutunut suotuisan suojelun tasoon, joka on 25 lisääntyvää paria Suomessa ja katsoo, että susikannan hoitosuunnitelman vuorovaikutteinen laadinta, parhaaseen saatavilla olevaan tietoon perustuva kanta-arvio ja kannanhoidollinen metsästys ovat kokonaisuutena järjestelmä, joka on ollut hyvä ja tarpeellinen kokeilu. Ratkaisuja ongelmaan, että lumettomana talvena taataan riittävä tieto susikannasta, tulee kehittää jatkossa. MMM:n muistiossa esitetty periaate on hyvä: ”kannanhoidolliset luvat tulisi pyrkiä kohdentamaan nuoreen yksilöön niissä susilaumoissa, jotka ovat aiheuttaneet merkittäviä vahinkoja, uhkaa, haittaa tai rajoittavat metsäpeurakan kasvua”. Kannanhoidollinen metsästys onkin kohdennettava yksilöihin, jotka aiheuttavat häiriötä. Ravintohoukuttimen käyttö on kuitenkin kannanhoidollisessa metsästyksessä yksiselitteisesti kiellettävä. Tiedot petoyhdyshenkilöistä on pidettävä ajantasalla ja yhteistyötä näiden ja tutkijoiden välillä lisättävä. Yhteiset palaverit ja kenttäkäynnit havaintojen kirjaajien ja tutkijoiden välillä ovat tarpeellisia, jotta ymmärretään, miten yksittäiset Tassu -järjestelmään kirjatut havainnot vedetään yhteen. Näkemyserot pitää saada yhteensovitettua, jotta toimijoille syntyy keskinäinen luottamus ja voidaan ylläpitää motivaatiota tehtävien suorittamiseen. Susien aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyä on kehitettävä.

Varsinais-Suomen liitto/ suurpetoneuvottelukunta kiinnittää huomiota, että susien ja ihmisten rinnakkaiselo on erityisesti eteläisemmän Suomen kysymys ja suden aiheuttamat ristiriidat ovat merkittäviä Lounais-Suomen susireviirialueilla. Varsinais-Suomen liitto esittää Suomen susikannan hoitosuunnitelman mukaista kannanhoidollista metsästystä mahdollisena hoitotoimenpiteenä alueensa susireviireillä. Erityisenä perusteena on Varsinais-Suomen alueelta hankittu laaja tieteellinen aineisto DNA näyttemateriaalien avulla ja DNA-tietojen avulla tehty analyysit susireviirien tilanteesta ja susimääristä. Varsinais-Suomen laumatilanne oli havaintojen valossa erittäin selkeä ja susikannan leviämisestä Lounais-Suomen tiheästi asutuille seuduille on aiheutunut aivan uudenlaisia sosiaalisia haasteita ja konflikteja. Varsinais-Suomen liitto lisäksi toteaa, että riistakeskukselle voidaan säilyttää paikalliset olosuhteet huomioon ottavaa harkintavaltaa asetuksen puitteissa esimerkiksi kaatolupamääristä per susireviiri kuin myös jahtiin osallistuvien metsästäjien enimmäismäärästä.

Suomen Kennelliitto-Finska Kennelklubben ry pitää esitystä kannanhoidollisen pyynnin jatkamisesta tarpeellisenä. Vahinkoperusteisia poikkeuslupia ei myöskään tule rajoittaa kuten on esitetty. Kennelliitto pitää asetuksen linjauksia ja muistioon kirjattuja reunaehdoja oikean suuntaisina. Se, että kannanhoidollinen metsästys kohdennetaan vahinkoa ja haittaa aiheuttavien susiyksilöiden elinalueelle, on suositeltavaa, koska juuri nämä yksilöt aiheuttavat lisääntyvässä määrin koirien surmia sekä kotipihoilla että metsästystilanteissa. Kennelliitto katsoo, että mikäli kannanhoidosuunnitelmassa määritelty edellytys pienimmästä elinvoimaisesta kannasta täyttyy, tulisi metsästystä kohdentaa hoitosuunnitelmassa mainitulla tavalla runsaasti ongelmia aiheuttaneen lauman kokonaiseen poistoon. Tällaisella toimella voisi olla erittäin merkittävä positiivinen vaikutus susipolitiikan uskottavuuteen. Kennelliitto toteaa, että susikanta tulee säilyttää suotuisalla suojelun tasolla, mutta merkittävää vahinkoa aiheuttavan susilauman alueella asuvien paikallisten ihmisten tarpeet tulee ottaa huomioon ja tällainen lauma voitaisiin poistaa kokonaan. Suomen Kennelliitto pitää hyvänä, että kannanhoidollisen metsästyksen aikarajausta on nostettu 30 vuorokauteen. Talviaikaiset olosuhteet voivat vaihdella hyvin paljon ja liian tiukat aikarajat voisivat hankaloittaa muutenkin vaativaa valikoivaa metsästystä. Suomen Kennelliitto katsoo, että Luonnonvarakeskuksen resursoinnissa tulee katsoa, että Luonnonvarakeskus pystyy jatkossa tuottamaan ajantasaista ja mahdollisimman tarkkaa tietoa Suomen susikannan kehityksestä. Arvio Suomen susilaumojen määrästä (22–43) on haarukaltaan liian laaja.

Suomen Beaglejärjestö katsoo, että suotuisan suojelutason saavuttamisesta ja säilyttämisestä voidaan puhua vain, jos kiintiö on vähintään 30% kannan yksilöistä vuodessa eli 2 – 3 -kertainen esitettyyn kiintiöön verrattuna. Esitetyllä 39 suden kiintiöllä susikanta vahvistuu edelleen noin sadalla

yksilöllä vuoden sisällä ja seurauksena on kasvava ongelma. Aidosti suojelun tarpeessa oleva metsäseurakanta on pian syöty sukupuuttoon ja susilta loppuu metsässä ruoka. Sudet etsiytyvät pihapiiriin pyydystämään kotieläimiä, koiria, kissoja ja karjaa. Monin paikoin koira- ja metsästysharrastus on käynyt mahdottomaksi, metsästyskoirien käyttökokeita on peruttu osanottajien puutteen vuoksi kun omistajat eivät uskalla ilmoittaa koiriaan kokeeseen tunnetuilla susialueilla. Varovaisuudesta ja väistelyistä huolimatta kymmeniä koiria on mennyt suden suuhun tänä vuonna. Pitäisi poistaa myös kokonaisia laumoja tiheimmiltä susialueilta, esimerkiksi Kainuusta.

Luonto-Liitto katsoo, että susilupakiintiö on susikantaamme nähden liian suuri ja kannanhoidollisen metsästyksen sijaan tulisi keskittyä susien salametsästyksen ehkäisemiseen. Kannanhoidollisesta metsästyskiintiöstä tulee ehdottomasti vähentää kaikki ihmistoiminnan takia kuolleet sudet. Mikäli metsästyksessä tapetaan pantasusia, tulee radiopannoituksen hinta ehdottomasti korvata valtiolle ja pantasusien kaatamista pitäisi käsitellä metsästysrikoksena. Suden taljaa ei myöskään tule luovuttaa ampujalle. Näin metsästyksestä poistuu trofeearvo. Sudenmetsästyslupia ei tule myöntää ensimmäisen vuoden kokeilukauden lupamenettelyn suosituksia ja ehtoja rikkoneille. Kannanhoidollisen metsästyksen jälkeen tulisi tehdä kokeilu, jossa koirien käyttö kiellettäisiin tietyillä alueilla, jotta nähtäisiin tämän kokeilun vaikutus koiravahinkoihin.

MTK katsoo, että ensimmäinen kannanhoidollisen metsästyksen laadulliset tulokset ovat rohkaisevia ja kannustavat laajentamaan lupakiintiötä. MTK pitää välttämättömänä, että lupaprosessi ajoitetaan ja organisoidaan siten, että aiheettomilla valituksilla ei keinotekoisesti estetä metsästyksen toteutumista.

Sudet ovat tappaneet tai vahingoittaneet tänä vuonna reilusti yli 100 kotieläintä. Korvattujen kotieläinvahinkojen arvosta suurin osa on koiravahinkoja. Susien saaliksi on joutunut huomattava määrä arvokkaita metsästyskoiria. Niiden arvo on omistajilleen tunne- ja muut arvot huomioiden, huomattavasti suurempi kuin korvaukset. Varsinkin Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Kainuussa sudet ovat estäneet metsästyskoirien käytön ja vaikeuttaneet varsinkin hirven metsästystä merkittävästi. Valtaosa susien aiheuttamista taloudellisista menetyksistä ovat muita kuin korvausten piiriin kuuluvia vahinkoja. Elinkeinotoiminnan estyminen ja vaikeutuminen sekä monet paikallisten asukkaiden ja kuntien lisäkustannukset esimerkiksi ylimääräisinä kuljetuskustannuksina ovat merkittäviä. Susi aiheuttaa suoraan laskettavien taloudellisten menetysten lisäksi huomattavan määrän pelkoa ja ahdistusta paikallisten ihmisten keskuudessa. Suurpetojen vuoksi paikalliset asukkaat ovat oikeutetusti huolissaan omasta turvallisuudestaan sekä karjan, kotieläinten ja riistan menetyksistä. Lisäksi liian suuri susikanta rajoittaa paikallisten ihmisten sienestystä, marjastusta ja luonnossa liikkumista. MTK katsoo, että metsästyksen mitoituksella ja kohdentamisella on vaikutettava siihen, että susien aiheuttamat vahingot muodostuvat mahdollisimman vähäisiksi ja että paikalliset ihmiset voivat vaikuttaa oman asuinympäristönsä olosuhteisiin. Lupien myöntämisessä on painotettava niitä alueita, missä paikkatietojen perusteella tapahtuu eniten vahinkoja.

Susien ihmisarkuuden lisäämiseksi metsästystä tulee voida kohdistaa jokaiseen laumaan. Lisäksi metsästyksellä tulee voida selkeästi alentaa susikantaa kaikkein tiheimmillä esiintymäalueilla. MTK esittää, että lupamäärän mitoitus tehdään siten, että se mahdollistaa jokaisesta laumasta kahden suden poistamisen sekä lisäksi pahimmilla tihentymäalueilla kuten Varsinais-Suomessa, Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa muutamien kokonaisten laumojen poistamisen. Koska asetus ei sisällä mitään velvoitetta suurimman sallitun kaatomäärän käytölle, MTK esittää kiintiön nostamista vähintään 60 yksilön tasolle siten, että se varmasti toimii myös siinä tilanteessa, että susikannan taso on luonnonvarakeskuksen arvion yläreunalla. Lisäksi MTK pitää hyvänä käytäntönä sitä, ettei vahin-

koperusteisten lupien määrälle aseteta ylärajaa. MTK katsoo, että pyyntiajan pidentäminen on välttämätöntä ja oikean suuntainen muutos huolellisen metsästyksen onnistumiseksi. MTK katsoo kuitenkin, että pyyntiin osallistuvien nimien ilmoittaminen joka aamu ennen pyynnin aloitusta on turhaa byrokratiaa ja joillakin alueilla myös teknisesti vaikeaa. Tässä yhteydessä tulisi riittää kun nimilistat ilmoitetaan kerralla ennen pyynnin aloitusta.

Lapin ELY-keskus toteaa, että poronhoitoalueen osalta ei ole huomautettavaa ja hyväksyy ettei poronhoitoalueelle aseteta kiintiötä, koska se on aiempina vuosina estänyt tarkoituksenmukaisen vahinkojen estämisen poikkeusluvin. ELY -keskuksen mukaan elinvoimainen susikanta on mahdollista saavuttaa Suomessa poronhoitoalueen ulkopuolella, missä myös vahingot pysyvät kohtuullisina porovahinkoihin verrattuna. Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa asetettu toive, että kannanhoidollisessa metsästyksessä ei ammuttaisi lauman johtavia yksilöitä, vaan metsästys kohdistettaisiin nuoriin susiin, on epärealistinen, koska merkitsemättömistä susista ei metsästystilanteessa voi tunnistaa kohteen ikää eikä asemaa laumassa. Lauman alfa -yksilön ampuminen voi aiheuttaa paineita vahinkoperusteisten lupien myöntämiseen ja tätä kautta pienentää susipopulaatiota. ELY -keskus painottaa, että ennakkoinnin ja tutkimuksen turvin Suomen susikanta voidaan säilyttää tasolla, joka lajin elinvoimaisuuden kannalta kestävä ja turvaa tiukasta suojelusta myönnetyn varauman säilymisen poronhoitoalueella. Tällä hetkellä merkittävien porovahinkojen ehkäiseminen edellyttää susikannan kasvun rajoittamista poronhoitoalueella.

WWF katsoo, että esitetty 39 poikkeusluvan kiintiö pohjautuu LUKE:n marraskuiseen lauma-arvioon, ja olettaa varsin hatarin perustein jälkeläisiä tuottavien susilaumojen määrän olevan laajan arviohaarukan yläpäässä. Kuten MMM itsekin toteaa luonnoksella olevan asetuksen taustamuistiossa, lauma-arvio sisältää huomattavaa epävarmuutta. Ottaen huomioon Suomen susikannan erittäin uhanalaisen aseman, on selvästi tuoreinta lumiajan kanta-arviota korkeampaan ja epävarmaan kanta-arvioon perustuva 39 yksilön kiintiö vastoin varovaisuusperiaatetta.

Poronhoitoalueella suden suojelutilanne on surkea. Metsästysvuodesta 2012–2013 alkaen maa- ja metsätalousministeriö ei rajoittanut suden poikkeuslupien määrää poronhoitoalueella lainkaan. WWF:n näkemyksen mukaan Suomen susikanta ei voi kokonaisuutena tarkastellen saavuttaa suotuisan suojelun tasoa ennen kuin suden annetaan elää ja lisääntyä myös Lapissa, esimerkiksi suurissa kansallispuistoissa. Itse lajin suojelun lisäksi on myös muistettava, että sudella on tärkeä ekologinen rooli luonnon ravintoketjuissa, ja suden puuttuminen nykyisin käytännössä kokonaan Tunturi-Lapista on todennäköisesti tärkeä osatekijä mm. naalin äärimmäisen uhanalaiseen asemaan. WWF:n esittää, että poikkeuslupien määrä pidetään korkeintaan viimeistelvisellä tasolla (29 poikkeuslupaa). Asetettavaan poikkeuslupakiintiöön tulee sisällyttää kaikki sudelle myönnettävät poikkeusluvut, myös vahinkoperusteiset. Poronhoitoalueelle on asettava oma kiintiönsä. Pidemmällä tähtäimellä on pyrittävä laajapohjainen yhteistyön ja petovahinkojen korvausjärjestelmän kehittämisen kautta suden palauttamiseen lisääntyvänä lajina myös Lappiin.

Paliskuntain yhdistys toteaa, että Suomessa susivahingoista, kuten muistakin petojen aiheuttamista vahingoista, valtaosa aiheutuu poronhoidolle. Poronhoitoalueelle vaeltaa säännöllisesti susia poronhoitoalueen eteläpuolelta. Vaeltavat sudet ovat useimmiten nuoria reviiriä etsiviä uroksia. Suomen susikannan hoitosuunnitelman tavoitteena on rajoittaa susikannan kasvua poronhoitoalueella erittäin merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi. Myös metsäpeuran elinvoimaisuus on pitkälti susitiheydestä riippuvainen. Kannanhoidollisia lupia tulee kohdentaa poronhoitoalueen ulkopuolisella alueella erityisesti nuoriin yksilöihin ja alueellisesti siten, että vaellusta poronhoitoalueelle voidaan lupapolitiikan avulla hillitä. Tämä auttaa petovahinkokertymien hallinnassa parhaiten. Samoin lupien kohdentaminen pohjoiselle metsäpeura-alueelle.

Natur och Miljö katsoo, että vahinkoperusteisilla luvilla taetut sudet pitäisi vähentää kannanhoidolisten lupien määrästä ja määrä pitäisi puolittaa 20 yksilöön, mikä vastaa noin yhtä yksilöä jokaista laumaa kohden. Natur och Miljö kannattaa ehdotuksen johtoajatusta, jonka mukaan lisääntyvien laumojen olemassaolo turvataan, mutta niiden kokoa voidaan rajoittaa kannanhoidollisella metsästyksellä. Kuitenkin yksityiskohdissa ehdotus oli epäselvä ja moniselitteinen koskien kysymystä, mihin yksilöihin kannanhoidollinen metsästys kohdennetaan. Natur och Miljö esittää, että ohjeistuksen pitäisi sisältää, että susilauman lisääntyvän johtajaparin, eli alfayksilöiden tappaminen ei ole sallittua kannanhoidollisessa metsästyksessä.

Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola toteaa, että tämän vuoden lauma-arvion haarukka on huomattavasti suurempi kuin viimevuotinen, koska lausuntoon sisältyy nyt jopa runsaammin epävarmuustekijöitä. Asetukseen esitetty kiintiö 39 sutta on täten kohtuuton, jolle on mahdoton löytää perusteita muualta kuin poliittisista syistä tehdyistä hätiköidyistä ja asiantuntemattomista ministeritason julki-lausumista. Luken tämän hetken lauma-arvion valossa kannanhoidolliselle metsästykselle ei ole minkäänlaisia edellytyksiä, sillä kannan kasvu näyttää pysähtyneen. Kannanhoidollisesta metsästyksestä tulisikin tänä vuonna luopua kokonaan, mikäli ministeriö haluaa noudattaa varovaisuusperiaatetta. Liitto muistuttaa, että susi on edelleen EU:n direktiivin liitteen IV mukaisesti tiukasti suojeltu laji. Missään nimessä kiintiötä ei saa ainakaan lisätä. Kannanhoidollista metsästystä voidaan toteuttaa vasta kun susikanta osoittaa vähintään vuotuista 30 % kasvua. Kannanhoidollisella metsästyksellä ei ole viime vuonna pystytty ennaltaehkäisemään koiravahinkoja, eikä siten muun muassa parantamaan suden ja ihmisen rinnakkaiseloja, joka oli sudenhoitosuunnitelman 2015 yksi perimmäinen tarkoitus. Nyt kaavailtu asetukset ei sikäli noudattele sudenhoitosuunnitelman tavoitteita. Päinvastoin, koiravahingot painottuvat voimakkaasti juuri niille alueille, joilla viime talvena suden kannanhoidollinen metsästys toteutui. Pohjois-Hämeessä, Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa hallinto-oikeudet asettivat kannanhoidollisille luvulle toimeenpanokiellon. Koiravahinkoja on koko alueella tapahtunut yksi: 26.9.2015 Nousiaisissa. Viime vuoden kannanhoidollinen metsästys epäonnistui lähes täydellisesti. Kaikkiaan 11 yksilöä, eli suurin osa viime vuonna kaadetuista susista oli jotain muuta kuin alle vuoden ikäisiä. Lisäksi kannanhoidollisessa jahdissa ammuttiin kaikkiaan 3 pannoitettua ja 4 alfayksilöä. Ministeriön on syytä ohjeistaa Suomen riistakeskusta myös avoimeen tiedonvälitykseen, susien ikätieto tulee olla saatavilla jatkossakin reaaliaikaisena. Uhanalaisen lajin metsästys kannanhoidollisesti tai vahinkoperusteisesti tulee olla aina viimesijainen toimenpide. Liitto haluaa muistuttaa ministeriötä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ensisijaisuudesta. Suden salametsästys on metsästysrikoksen törkeä tekemä. Sen torjunta on ensisijaisesti sisäministeriön alaista rikostorjuntaa ja on absurdia yrittää paikata tätä epäonnistumista metsästyslain alaisin keinoin.

Suomen Susi 2013 ry esittää, että ns. ”kannanhoidollisen” sudenmetsästyksen kokeilu Suomessa lopetetaan, koska se kohdistuu maassamme erittäin uhanalaiseen ja rauhoitettuun lajiin ja on kokeiluna epäonnistunut ja lainvastainen. Kannanhoidollista kiintiötä ei voida perustella näin ollen kannan hoidolla ja sääntelyllä, koska kannan koosta saadaan lopullinen arvio vasta, kun metsästyskausi on jo päättynyt. Siten jo ensimmäisenä kokeiluvuotena tuli todistetuksi, että käytännössä metsästyksen kohdentaminen tiettyihin yksilöihin ei onnistu. Suomen Susi 2013 ry esittää vahinkoperusteisten lupien rajaamista ja luvulle nykyistä tiukempia myöntämiskriteereitä sekä poliisien antamien tappolupien määrän ja lupakriteerien valtakunnallista seuranta.

Vaikka Suomen riistakeskus vastaa lupien myöntämisestä, jo kannanhoitosuunnitelma itsessään asettaa EU:n luontodirektiivin vastaisen kiintiön ja on lakien ja asetusten vastainen.

Kainuun eteläiset riistanhoitoyhdistykset ja liitteen allekirjoittaneet muut tahot toteavat, että eteläinen Kainuu on susien tihentymäaluetta, jossa susien aiheuttamat haitat ja vahingot ovat kohtuuttomia yhden maakunnan osalle. Yhden tai kahden nuoren susiyksilön poistaminen ei lopeta lauman häiriökäyttäytymistä. Kannanhoidollisilla luvilla pitää pystyä poistamaan myös kokonainen lauma, jos sen elinpiiri ja käyttäytyminen sitä edellyttävät. Kainuussa on tänä syksynä ollut jo kaksi tilannetta, jossa koiran kimppuun käynyt lauma on uhannut pelastamaan mennyttä ihmistä. Tällaiset pelottomat laumat ovat vaaraksi kaikille luonnossa liikkujille. Samoin Kainuun uhanalaisen metsäpeuran pelastamiseksi niihin erikoistuneet laumat on poistettava. Suotuisan suojelutason ylläpitäminen kestäväällä tavalla edellyttää, että koko poronhoitoalueen eteläpuolinen Suomi kantaa vastuun susikannasta. Poronhoitoalueen eteläpuoliselta alueelta löytyy helposti alueita, joissa suotuisan suojelutason käsittävä susipopulaatio sopii elämään aiheuttamatta merkittäviä haittoja ja vahinkoja.

Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri vastustaa kannanhoidollisia sudenkaatolupia, sillä Suomen susikanta ei ole vielä suotuisan suojelun tasolla. Luken arvion alaraja on tällä hetkellä 24 laumaa. Jos alaraja on kannan todellinen määrä, 39 kaatolupaa on liian rajusti kantaa laskeva ja tällöin mennään alle suotuisan suojelun tason. Kannanhoidollisia kaatolupia myönnettäessä tulee huomioida lupia kohdistassa aiemmat alueille myönnetty poikkeusluvut tai mahdolliset haavoittuneiden yksilöiden poistot poliisioperaatioilla. Jos selkeästi pystytään osoittamaan, että johonkin laumaan on kohdistettu salametsästystä – vaikka se ei olisi onnistunutkaan – laumalle ei tule enää myöntää kannanhoidollisia kaatolupia. Samoin tulee huomioida Luken laskennassa kesän ajalla syntyneiden pentuiden kokojen muutos, jos lumi jäljellä tarkistettaessa sen havaitaan olennaisesti muuttuneen. Metsästäjille tulee painottaa sitä, ettei laumojen alfareja kaadeta kannanhoidollisen metsästyksen yhteydessä. Toisen alfayksilön menetys voi johtaa siihen, että jäljelle jäänyt alfa ottaa kumppanikseen oman laumansa jäsenen, tällöin geeniperimän elinvoimaisuus on uhattu. Pannoitettujen susien ampuminen tulee olla rangaistuksen uhalla yksiselitteisesti kielletty. Pantasusien ampuminen aiheuttaa Luken tutkimuksen vaarantumisen ja merkittävän ylimääräisen kulun valtiontaloudelle. Rangaistuksen tulee kompensoida täysimääräisesti pantasusien merkitsemisestä aiheutuneet euromääräiset kustannukset. Kannanhoidollinen metsästys ei saa olla itseisarvo niin, että metsästystä kohdistetaan myös laumoihin, jotka eivät ole aiheuttaneet mitään vahinkoja. Kaatolupia ei tule kohdistaa elinvoimaisiin laumoihin, joiden koko ei ole jostain syystä kasvanut vuoden aikana.

Metsähallituksella ja sisäministeriöllä ei ollut lausuttavaa susikiintiöasetuksesta